

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälekandja

Tellimise hind 1936 a.:

Aastas postiga . . . Kr. 1.50
Poolaastas 0.75

Ilmub 1 kord kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsuse teenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
Toimetus ja tallitus: Tallinn, Kopli tän. 7. Telef. — Balti keskjaam 3-57.

Kuulutuste hinnad

10 senti m/m., veeru lauses.
Tekstis 50 prots. kallim.

Nr. 2/3

31. märtsil 1936. a.

XIII aastakäik

Kas kindlustuskassa mõttest on loobutud?

Ajutised korraldused öeldakse harilikult kõige püsivamad olevat. Riigiteenijate haiguskindlustuse korraldus näib seda arvamist küll õigustavat. Siin maksavad — olgugi hilisemate parandustega — veel 1920. a. veebruaris vabariigi valitsuse poolt vastu võetud ajutised kodukorra määrused. Vahepeal on küll korduvalt püütud neid ajutisi määrusi asendada uute seadusandlikul teel antud korraldustega, kuid kõik need katsed on jäänud ellu viimata. Miks — seda teame vist kõik.

Üheks takistuseks oli riigikassa tühjus kriisiaastail, mis ei lubanud kulutada haiguskindlustuse otstarbekohaseks kujundamiseks küllaldasi summasid. Teiseks tunduvaks takistuseks aga oli vastolu arstikonna ja riigiteenijate huvide vahel. Kui riigiteenijad nägid, et neil endil tuleb kanda tunduv osa haiguskindlustuse kuludest, püüdsid nad saada selle korraldamisel enam-vähem iseseisvaks kindlustuskassa loomise teel. Sellest aga kartis organiseeritud arstikond kahju oma huvidele ja asus kindlustuskassa suhtes eitavale seisukohale, mis kindlasti mitte pole jäänud mõjuta vastavate haiguskindlustuse korraldamise kavade saatusele.

Nagu me kuuleme, on haridus- ja sotsiaalministeeriumis valminud või valmi-

mas nüüd jälle uued kavad riigiteenijate haiguskindlustuse korraldamiseks, kusjuures olevat loobutud kindlustuskassa loomise mõttest ja tahetavat küsimus lahendada umbes praeguse korra alusel, muutes seda vast riigiteenijatele vähe soodsamaks nende kanda jääva kuludeprotsendi vähendamisega. Muidugi oleks selline lahendusviis lihtsaim, kuid kas ka otstarbekohasem, selles võidakse kahtelda. Ilma, et hakkaksime siin uuesti kordama neid põhjusi, mis sundisid organiseeritud riigiteenijaskonda pooldama kindlustuskassa loomist — need on korduvalt käsitatud nii „Sides“ kui ka vastavais märgukirjus valitsusvõimudele esitatud — lisaksime neile vaid veel juure ühe, mis tuletub viimasel ajal meie riigielu korraldamisel valitsevast suunast.

Siin on nimelt hakatud asetama suurt rõhku üksikute kutsete omavalitsusele. On loodud juba terve rida avalikõiguslike kutseomavalitsusi lisaks pikemat aega juba tegutsevatele kaubandus-tööstus- ja põllutöökodadele ja järgnemas on veel mitmedki teised, nii et pea kõik tähtsamad kutsealad saavad oma avalikõigusliku omavalitsuse. Neil kutsekodadel on muude ülesannete hulgas otsekohe ette nähtud asutiste ellukutsumine ja ülalpidamine, milliste ülesandeks on koja liikmete ja nende perekondade kindlusta-

mine vanaduse, haiguse, töövõimetuse ja töötaolu puhul (näit. Insenerikoja sead. § 1 p. 6). Kuigi riigiteenijatele seni sellist Koda loodud pole, ja meie ei tea, kas seda teha kavatsetakse, oleks ometi loomulik, kui neile võimaldataks omavalitsus sellises puhtmajanduslikus küsimuses kui seda on haiguskindlustus.

Teisest küljest tohiks nüüd ka juba riigikassa seisukord niivõrt paranenud olla, et kassale eduka tegevuse kindlustamiseks vajalikke summasid sealt võimalik peaks olema leida. Ja mis puutub arstikonna kartustesse, siis tohiks needki asjatud olla; igatahes oleks võimalus asja korraldada nii, et siin kõigi asjaosaliste huvid ühtlaselt kaitsitud oleksid. Sellepärast meie arvates ei tohiks olla küllaldasi põhjusi kindlustuskassa idee hülgamiseks ja me tahaksime loota, et uus sotsiaalminister, kelle võimkonda see küsimus nüüd hakkab kuuluma, asja uuesti kaalumisele võtab. Selle juures peame ühtlasi aga ka konstateerima, et küsimuse lahendamine peaks õige pea sündima, sest praegune kord ei võimalda paljudele tarviliku arstiabi saamist ja võib rahvatervishoidlikult tunduvaid kahjusid põhjustada. Kuigi siin riigikassa kulud praegu ja otsekohe on märgatavalt vähenenud, sünnib see rahva tervise arvel ja annab end hiljem valusasti tunda.

Riigiteenijad!

Tellige ja levitage oma ainukesest kutse-ajakirja „SIDE“.

„SIDE“ on organiseeritud riigiteenijaskonna häälekandja.

Uudiseid pensioniõigusest.

Pensionäride lasteabiraha, vanemate pensioniõigus.

Pensioniõiguse reformeerimise kavatsused on juba pikemat aega päevakorral olnud; kui me ei eksi, siis vist juba 1930. a. alates. Kõik senised kavad aga on mitmesugustel põhjustel jäänud ellu viimata. Nüüd on haridus- ja sotsiaalministeeriumis välja töötatud uus kava, mis praegu vastavais asutisus kaalumisel. Arvata on, et see kava lähemal ajal (vististi 1. aprillist s. a. alates) maksmatavaks.

Pensioniõigus on avalike teenistujate majandusliku olukorra kindlustamise üks tähtsamaid aluseid; vaatleme sellepärast alamal vähe lähemalt, kuidas on kavatsed lahendada mõningaid olulisemaid pensioniõiguslikke küsimusi.

Teatavasti maksab meil praegu terve rida eripensioniseadusi, nagu riigi- ja omavalitsuseteenijate ja nende perekondade, kaitseväelaste ja nende perekondade, riigiasutustes ja ettevõtetes töötavate tööliste, vabatahtlike tulitorjajate jne. jne. pensioniseadused. Oli kavatsus kõigi nende eriseaduste ühendamine üheks ühiseks pensioniseaduseks, mis kahtlemata oleks soodustanud enam-vähem ühtlaste põhimõtete ja tingimuste maksmapanekut kõigi pensionide liikide kohta. Kahjuks on hiljem sellest põhimõttest osaliselt loobutud ja kavatsed üldise seaduse all eraldatud kaitseväelased; samuti ei kuulu selle seaduse alla ärilisel alusel töötavate kui ka põllu- ja metsamajanduslike ettevõtete töölised ning isikud, kelle teenistus asutises või ettevõttes loetakse kõrvaltööks. Kuuluksid kavatsed seaduse alla: 1) riigivanem, 2) vabariigi valitsuse liikmed, 3) riigikontroll, 4) riigiasutuste ja ettevõtete ametnikud, teenijad ja töölised. 5) kaitseväe koosseisus teenivad riigiteenijad, 6) avalike õpetajate ja õigustega erakoolide õpetajad, 7) õigusteta erakoolide õpetajad, ametnikud ja teenijad ning õigustega erakoolide ametnikud ja teenijad, 8) omavalitsuste, nende liitude, asutuste ja ettevõtete ametnikud ja teenijad ametikohtadel, mille tasu normeeritakse kuuvärsi või pikema ajajärgu alusel, ükskõik kas nad on sinna valitud või nimetatud, 9) eripõhikirjad ja määruste alusel teotsevad riiklikud asutiste ja ettevõtete ametnikud ning teenijad. 10) isikud, kes ei ole riigiasutistes või ettevõtetes teenistuses, kuid kellele vastavate seadustega antud riigiteenijate õigused, 11) avalike õiguslike kutsekodade, tööstusliku töö seadustiku põhjal asutatud kinnitustühisuste, haigekassade ja nende liitude ametnikud ning teenijad. 12) Eesti Punase Risti Seltsi alalised kuupalgalised teenijad ja 13) riikliku tähtsusega üles-

andeid täitvate seltskondlike organisatsioonide ja asutiste alalised kuupalgalised teenijad vabariigi valitsuse otsusel haridus- ja sotsiaalministri ettepanekul.

Lõppeks on vabariigi valitsusel õigus määrata pensioni või teisi kavatsed seaduses ettenähtud tasusid töövõimetule või üle 60 a. vanaks saanud isikule, kes on üles näidanud Eesti Vabariigi kasuks erakorralisi teeneid teatud ametites, kui nad neis ametis või pensioniõiguslikus teenistuses olnud vähemalt 5 aastat.

Sellelaadiga pensioniõigusliku teenistuse piire märksa avaramaks tehtud ja seaduse alla toodud või võimaldatud tuua terve rida isikute liike, kellel varem pensioniõigused puudusid.

Samuti on kavatsus laiendada ka pensioniõiguslike isikute surma puhul pensioniõiguse omavate perekonnaliikmete arvu, võttes viimaste hulka ka nende isikute vanemad, tingimusel, et: 1. nad oleksid üle 60 a. vanad või töövõimetud; 2. neil poleks vara ega üle 300 kr. aastas ulatavat sissetulekut, ja 3. neil poleks teisi toitjaid, kes on kohustatud ja võimalised vanemaid ülal pidama. See küsimus siiski praegu pole veel lõplikult jaatavalt otsustatud, kuna sellega suureneksid riigi väljaminekud.

Teisest küljest kavatsetakse aga piirata lesknaiste pensioniõigust, jättes sellest ilma lasteta lesknaised, kes alla 35 a. vanad ja alla kolme aasta abielus olnud isikuga, kelle teenistuse eest nad pensioni taotlevad, samuti ka lasteta lesknaised, kes mehe surmapäevaks küll vähemalt 35 a. vanad või kaotanud vähemalt 50% oma töövõimest, kuid alla ühe aasta abielus olnud isikuga, kelle teenistuse eest nad pensioni taotlevad. Oli mehe surm aga tingitud tööõnnetusest või tervisehäirest, on lesknaisel igal juhul pensioniõigus. Lastega loetakse lesknaine olevat ka sel juhul, kui tal on abielu ajal (sama isikuga, kelle teenistuse eest ta pensioni taotleb) adopteeritud laps või kui tema ülalpidamisel on surmud mehe eelmisest abielust sündinud laps. Lapse surma korral jääb lesknaise pensioniõigus samuti püsima.

Tunduvaid muudatusi toob kavatsed seadus ka pensioniõigusliku teenistusaja arvestamisesse. Teenistus end. Vene riigis võetakse arvesse alles pärast viie aastast teenimist Eestis pensioniõiguslikus teenistuses. Pärast ühe aastast pensioniõiguslikku teenistust võetakse arvesse ka teenistus Eesti Vabariigi eraraudteedel ning „Seevaldi“ nävi- ja vaimuhaigemajas (arvesse võetakse viimases kohas teenimine ka Vene ajal eelpool märgitud korras) enne nende riigistamist, samuti ka igasugune tegelik kaitse-

väeteenistus, teenistus kaitsepolitseinikuna sõjategevusest osa võtmisel eeslinnil, Asutava Kogu ja riigikogu liikmeks olemise aeg. Teenistus erametsades pole siiski leitud võimalikuks arvata pensioniõigusliku teenistuse hulka.

Õiglasemaks muudetud on ka kaitseväeteenistuses olnud aja arvestamist sellega, et sõja ajal teenitud aeg kõigil, vaatamata sellele, kas ta teenis ohvitserina, kv.-ametnikuna, üleajateenijana või mitte, sünnib esimeste kohta maksmapandud pensioniseaduste eeskirjade kohaselt.

Vaieluse all ja lahtine on praegu veel küsimus, kas mõningail kutsealadel, kus teenistus tervislikult eriti hädaohhtlik ja ruineeriv (politseiteenistus aktiivteenistuskohtadel, nakkushaiguste vastu võitleval personaalil, bakteriologidel, röntgenoloogidel ja tuukreil) ei tuleks teha soodustusi teenistussaja arvestamisel, nagu see sünnib praegu kaitseväes, kus annab soodustusi riviteenistus ja teenistus lendurina.

Valusasti riivab paljusid riigiteenijaid see, et kavatsed seaduses pole ettenähtud võimalust arvastada pensioniõiguslikuks teenistust riigiasutistes ja ettevõtetes m. n. ajutise tööjõuna. Kui ei peetud võimalikuks arvata sellist teenistust otsekohe pensioniõiguslikuks (kuna juba samade asutistes töölise teenistus on pensioniõiguslik, poleks selles vististi midagi ebaloomuliku olnud), siis vähemalt oleks loota tohtinud, et antakse võimalus sellise teenistuse pensioniõiguslikuna arvestamiseks neile, kes hiljem üle viidud pensioniõiguslikku teenistusse, kas või samadel alustel, nagu sünnib veneaegse, samuti eraraudteede jne. teenistuse arvestamine. Kuigi väita võidakse, et ajutise tööjõuna teenitud aja arvestamisel sel viisil poleks vastav isik selle aja eest maksnud pensionikapitali makse, siis pole seda ka mitme muude arvestatavate ajajätkude eest tehtud (erandvõtetega teenistus, osalt veneaegne teenistus ja lõpuks ka riigiteenistus kuni 1931. aastani), ning lõppeks oleks ka seda makstu kas või tagantjärei võimalik olnud sisse nõuda. Küsimus iseendast poleks nii valus, kui meie senised teenistusolud igalpool loomulikult oleksid arenenud ja „ajutine tööjõud“ ka tegelikult ajutine olnud. Kahjuks mõneski asutises inimesed teenivad ja teenivad praegugi aastaid „ajutisena“ ja sellistele permenentsetele ajutistele tööjõududele tähendab selle teenistussaja mittepensionioõiguslikuks tunnustamine tunduvalt kaotust. Tahaksime loota, et see küsimus veel uuesti kaalumisele võetakse.

Pensionioõiguslikult isikult võetava pensionikapitali makse ülemääraks on kavatsed seaduses ettenähtud kolm protsenti (seni 2%) pensioniõigusliku isiku palgast. Makstu tegeliku suuruse neis piires määrab vabariigi valitsus haridus- ja sotsiaalministri ettepanekul.

Kavatsed seaduse järgi maksetavateks tasudeks on: 1) pension; 2) ühekordne toetusraha; 3) tagasimaks pensionikapitalist ja 4) lasteabiraha. Viimased kaaks tasude liiki esinevad senise olukorraga võrreldes uutena.

Mis puutub tagasimaksu pensionikapitalist, siis on see täiesti loomulik ja õigustatud, eriti sest saadik, kus pensioniõiguslikud isikud ise peavad tasuma makse pensionikapitali heaks. Seaduse kava järgi on ette nähtud, et nelle isi-

Riigiteenijate Keskliidu tegevusest.

Et hetkel on akutselt päevakorral riigi- ja omaval. teeniate kutseorganisatsioonide ümberkorraldamise küsimus, siis on see kajastunud üllatavalt ka Keskliidu juhatuses töös. On põhjalikult arutatud nimetatud küsimust, on väljatöötatud Keskliidu seisukohad.

Mäletavasti võttis möödunud aasta saadiktekogu vastu otsuse, et riigi- ja omaval. teeniate kutseorganisatsioonidele võimaldataks seadusandlikul teel kaasaraakimise õigus valitsusasutustes kõigis teenijaid puutuvais majandusli-

kes, õigusliku korra ja sotsiaalkindlustuse küsimustes. Sellel alusel esitas Keskliidu juhatus Riigivanemale vastavasisu- lise märgukirja.

*

Arvesse võttes asjaolu, et mõned tarbeained on näidanud hindades tõusutendentsi ja et aprilli kuu palk maksetakse välja alles peale kevadpühi — Keskliidu juhatus otsustas pöörduda Majandusministri poole palvega riigiteenijale ühekordse lisatasu maksmiseks kevadpühiks.

kuile, kes olnud vähemalt ka k s a a s t a t pensioniõiguslikus teenistuses, kuid teenistusest lahkudes ei oma õigust saada pensioni või ühekordset toetusraha, maksetakse tagasi nende poolt pensionikapitali heaks maksetud summad. Kuna pikemaajase teenistuse puhul pensioniõiguslike isikute maksud protsentide arvel tunduvalt suurenevad, näeb seaduse kava ette, et üle kümne aasta teeninud isikule pensioni- või ühekordse toetusraha õigusest lahkumise puhul tema sissemaksud temale tagasi maksetakse ka ühekordses suuruses.

Teise uue tasuna esineva lasteabiraha küsimus pole ka veel lõplikult otsustatud, kuid kuna sellest tekkiv lisakulu poleks kuigi suur, võib vist loota, et see jaatavalt otsustatakse. Kavatsed on maksta lasteabirahana igale pensionäriale, kelle pension on alla 50 kr. kuus, iga allaalase lapse pealt lisapension 6 kr. kuus, kuid nii, et pension ühes sellise lasteabirahaga ei tõuseks üle 50 kr. kuus. Selline korraldus kahtlemata kergendaks tunduvalt nende väikesepalgaliste isikute olukorda, kes haiguste jne. puhul varakult pensionile minnes lühikese teenistusaajaga tõttu õige väikest pensioni saavad, sealjuures aga veel alaealisi lapsi oma-
avad.

Pensionid on kavatsed seaduses liigitatud: 1) vanaduspensionideks, 2) haiguspensionideks (teenistusest lahkumine haiguse tõttu, mis pole tingitud teenistuskohuste täitmisest või selle tagajärjedest); 3) tööõnnetuste või terviserikete pensionideks (töövõime kaotus on tingitud tee-

nistuskohuste täitmisest või selle tagajärjel saadud haigustest, haavadest või vigastustest või neist tekkinud haigustest) ja 4) perekonna-pensionideks.

Vanaduspensionide väljateenimise alam-määraks on vähemalt 25 a. pensioniõiguslikku teenistust, mille eest pension on 45% isiku aastapalgast. Iga järgneva teenistusaasta eest suureneb pension 2,5% võrra kuni 35-da teenistusaastani (incl.). Seega on täispensionid väljateenimise aega pikendatud viie aasta võrra (seni 30 a.).

Haiguspensionide määramisel tehakse endiselt vahet selles, kas haigus või vigastus teeb vajaliseks alalise kõrvalabi tarvitamise või mitte. Ei põhjusta haigus alalise kõrvalabi tarvitamist, ei anna see vastandina senisele korrale enam soodustusi pensioni suuruses, vaid ainult lühendab pensioni väljateenimise aega. Nimelt maksetakse haiguspensionid sel juhul juba kümneaastase pensioniõigusliku teenistuse eest 30% isiku palgast, kusjuures iga järgneva aastaga see pension suureneb ühe protsendi võrra kuni 25-da teenistusaastani. Sealt peale sünniks haiguspensionid maksmine vanaduspensionid maksmise korras. Alalist kõrvalabi vajavate haiguste puhul suurendatakse haiguspensionid kahekümne protsendi suuruses algpensionist.

Tööõnnetuste- ja terviserikete-pensionid on teenistusaajale vaatamata 85% aastapalgast selle aja jooksul, mil isik vajab kõrvalabi. Ei vaja ta kõrvalabi abi, kuid on siiski täie töövõime kaotanud, on pension 70% aastapalgast; osalise töövõime kaotuse puhul on pension vastavalt vähem. Peale pensioni saavad töö-

õnnetuste- ja terviserikete-pensionid saajad veel ühekordset toetust: need, kes alalist kõrvalabi vajavad — poole aastapalga suuruses, kes aga sellist kõrvalabi ei vaja, kuid kelle töövõime kaotus siiski on vähemalt 50% — veerand aastapalga suuruses.

Perekonna-pensionides võrreldes senise korraga eriti suuri muudatusi ette võetud pole. Märkimist vääriks vast, et lesk-naise uuesti abiellumisel kavatsed seaduse järgi tema küll alalise pensioni kaotab, kuid selle asemel saab ühekordselt toetusraha oma aastapensionid kolmekordse suuruses, kusjuures laste pensioniõigus endiselt püsima jääb. Samuti on lastel pensioniõigus ühe vanema surma puhul, kuigi teine vanemast veel pensioniõiguslikus teenistuses püsiks.

Ühekordsete toetusrahade — nii pensioniõiguslikele teenistujale endile kui ka nende perekondadele — maksimise küsimuses kavatsed seadus samuti väga suuri muudatusi ei too.

Lõpetades sellega mõningate tähtsamate kavatsed muudatuste lühikese ülevaate tahaksime loota, et eelpool märgitud lõplikult otsustamata küsimustes leitaks võimalus pensionäridele soodsama lahenduse maksmapanekuks. Meie avalike teenistujate palgad on isegi juba väikesed, veel väiksemad on aga pensionid, mis ainult osa neist palgakast moodustavad. Kui puudub võimalus pensionide üldiseks suurendamiseks, siis peaks teid leitama vähemalt nende saatuse kergendamiseks, keda pensioneerimine enamasti kõige valusamini riivab — väikesepalgaliste ja haiguste puhul võrdlemisi noortes eluaastates pensionile m. neid oma.

Uus administratiiv-asjade toimetamise kord.

(Lõpp).

Isikute väljakutsumine administratiiv-asjus võib sündida seadustes ettenähtud juhtudel. Kutses peab olema tähendatud, kes, mis asjas, kellelenda välja kutsutakse, ilmumise aeg ja koht, millised tõendused või abinõud kaasa tuleb tuua ja mitteilmumise tagajärjed. Kutsu võib ilmumata jääda ainult kaaluvail põhjusil, muidu võidakse teda karistada rahatrahviga kuni kümne kroonini, korduva nõude täitmata jätmise korral aga kuni kolmekümne kroonini. Kaaluvateks põhjusteks, mis vabastavad kohustusest ilmuda väljakutses administratiiv-asjus, on: 1) vabaduse kaotus; 2) tulikahju, liiklemisvahendite seisak, taudide, sõja, uputuse juhud ja muud vääramatu võimu juhud, kui need takistavad ilmumist; 3) haigus; 4) vanemate, abikaasa või laste surm või nende raske haigus; 5) kutse mitteõigel ajal kättesaamine; 6) kui kutsutut takistavad ilmumast kohtu- või teiste ametiasutiste nõuded või korraldused; 7) kui teda takistavad tähtsad erasjad. Kutsu peab väljakutsujale teatama võimalikult väljakutse päevaks talkestest, mis tema ilmumise teevad võimatuks.

Tunduvad muudatused on maksa pandud ametiasutiste kirjade kättetoimetamise korras. Uue seaduse järgi toimetatakse ametiasutiste kirjad kätte kas asutiste eneste teenijate, kohaliku vallavalituse või posti kaudu. Erandina võidakse Vabariigi Valitsuse määrusega panna mõnda liiki kirjade kättetoimetamist ka politsei peale, kes seni oli üheks suuremaks selliste kirjade kättetoimetajaks. Kirja võidakse kätte toimetada igal pool, kus kättetoimetaja aga adressaati kohtab,

olgu see siis tema elukohas, ettevõttes töökohas või mujal. Samuti võidakse kirja adressaadile kätte toimetada teiste isikute kaudu, kui kirja kättetoimetajal puudub võimalus seda adressaadile isiklikult edasi anda ja kui need teised isikud (adressaadi täiskasvanud kodukondsed, tööandja, töökoha juhataja, adressaadi ettevõtte valitseja, majavalitseja või majahoidja) nõustuvad kirja edasiandmiseks vastu võtma. Ei olnud võimalik kirja ühelgi eelpool märgitud viisil adressaadile kätte toimetada, jäetakse kiri postile, kui kätteleandmist toimetast post, teiselt juhtudel aga kättetoimetavasse asutisse; adressaadile kuulutatakse sellest teate jätmisega asu- või elukohta, ettevõttesse või töökohta ja võimaluse järgi ka naabritele suusõnaliselt teatamise teel või mõnel muul kohasel viisil, kusjuures sellise protseduuri järgi kiri loetakse kätteleandmises vaatamata sellele, kas adressaat sellele järgi ilmus või mitte. Arusaamatuste vältimiseks tuleb seda seaduse eeskirja igal kodanikul eriti silmas pidada. Kirjade kättetoimetamise küsimuses sisaldab seadus veel terve rea erieeskirju, mida meil siin võimalik käsitada pole.

Tähtsate g a d e s t administratiiv-asjus oli juttu juba eelpool. Lisaks sellele olgu märgitud, et päevade viisi määratud tähtaja arvutamisel ei arvestata päeva, millele langeb teatud toiming või sündmus (näit. kirja või kutse kätteleandmine), millest alatakse tähtaja arvamist. Nädalate viisi määratud tähtaeg möödub viimase nädala samanimelise päevaga, mis vastab sellele päevale, mil leidis aset kõnesolev sündmus või toiming. Kuude ja aastate viisi määratud tähtjad lõpevad viimase kuu sellel päeval, mis kan-

nab sama daatumit, kui see päev, millest arvatakse tähtaja algust; ei ole aga viimase kuuul vastavat kuupäeva (näit. 31-st), siis lõpeb tähtaeg selle kuu viimase päevaga. Pühad ja puhkepäevad ei mõjuta tähtaja algust ega käiku. Langeb aga tähtaja lõpp-päev pühale või puhkepäevale, siis loetakse lõpp-päevaks järgmine tööpäev. Tundide viisi määratud tähtaja jooksusse pühad ja puhkepäevad mõju ei avalda.

Administratiiv-asjade otsustamine sünnib asjaosaliste poolt esitatud ametiasutises juba olemasolevate või seaduses ettenähtud korras selgitavate andmete põhjal. Sellise selgitava menetluse käigu ja ulatuse määrab ametiasutis silmas pidades, et selle kaudu selgusid asja otsustamiseks tarvilikud asjaolud, ning et see teiselt poolt toimuks võimalikult otstarbekohaselt, kiirelt, lihtsalt ja väheste kuludega. Meie ruum ei luba peatuda üksikasjalikumalt kõnesoleva seaduse eeskirjade juures, mis käsivad tõendamise küsimust administratiiv-asjus, puudutame vaid jällegi tõendamistunnistajate kaudu, mis on saanud mitmeti uue käsituse. Seadus määrab kõige pealt ära, et tunnistajaks ei või olla isikud: 1) kes on tunnistatud vaimuhaigeks, samuti isikud, kes vaimuomaduste rike tõttu on vastava võimu korraldusel amtslikul katsel või ravimisel ja 2) vaimulikud neile pühil avaldatu suntes. Riigi- ja omavalitsuseteenijad on vabastatud seletuse andmisest nende asjaolude kohta, mida nad peavad hoidma ametisaladusena, kui nad vastava asjaolu saladuses hoidmise kohustusest seaduslikus korras vabastatud pole.

Tunnistaja ei või keelduda vastamast küsimustele, mis talle esitatud asjaolu-

selgitamiseks, kuid ta ei ole kohustatud vastama küsimustele: 1) millele vastamine võiks tuua otsest varalist kahju, kriminaalse jälitamise hädaohtu või olla häbitav tunnistajale endale, tema abikaasale, sugulastele alanevas või ülenevas joones, sugulastele küljoones kuni neljanda astmeni või hõimastele kuni teise astmeni või kasulastele, eestkostjatele või tunnistaja eestkostmise all olevatele isikutele; 2) millele tunnistaja ei saaks vastata, ilma et ta rikkus seadustega tema peale pandud vaikimiskohustust, millest ta ei ole ettenähtud korras vabastatud. Ka advokaadid on õigustatud keelduma seletuse andmisest asjaolude kohta, mis neile kui volinikele avaldatud asjaosaliste poolt. Keeldub tunnistaja seletuse andmisest, peab ta näitama keeldumise põhjused.

Tunnistaja küsitamisel tuleb talle kõigepealt selgitada asjaolud, millest ta on õigustatud keelduma seletuse andmisest; edasi tuleb teda hoiatada, et ta tunnistaks ainult tõtt, ega varjaks midagi, juhtides seejuures tema tahelepanu valetunnistuse kriminaalsetele tagajärgele. Nimelt on uue seaduse III osaga muudetud Kriminaalseadustiku § 141¹ järgmiselt: Süüdlast teadvat valeunnistuse andmise riigi- või omavalitsuse asutises tunnistajana või eksperdina karistatakse vangimajaga mitte üle kuuks kuu. Seni riigivõimude karistusnorm administratiiv-asutustes valetunnistuse andmise juhuks puudus.

Administratiiv-asjade süsiline otsustamine peab sündima võimalikult kirjalikult, kuigi on lubatud ka otsustamine suusõnaliselt. Otsusega tuleb lahendada selgelt ja võimalikult lühidalt arutusel olev asi ja sellesse puutuvad asjaosaliste taotlused, ning vastaval korral ka kulude kandmise küsimus, kusjuures märgitakse ära otsuse õiguslik alus ja selle põhistus, samuti malise aja jooksul ja missugusele asutisele võib esitada kaebust otsuse peale. On asja võimalik jaotada osadesse, võib otstarbekusele vastavalt otsustada asja ka osade viisi. Kui otsusega kohustatakse asjaosalist ette võtma mõnesugust toimingut, siis tuleb selle kohustuse täitmiseks määrata kohane tähtaeg. Otsuses märgitakse otsuse teinud ametiasutis ja otsuse tegemise päev ning selle kirjutab alla otsuse teinud ametnik. Kirjalik otsus loetakse toimunuks selle allkirjutamisega.

Suusõnalise otsuse sisu märgitakse asjatoimikusse ühes otsuse tegemise ja teadaandmise aja äramärkimisega. Kui eritoimik puudub, siis koostatakse suusõnalise otsuse kohta iseseisev protokoll. Suusõnaline otsus loetakse toimunuks otsuse täitmiseks korralduse tegemisega või asjaosalisele teatamisega. Otsused toimetatakse asjaosalistele kätte kirjalikult. Asjaosaliste juuresolekul tehtud otsus teatakse suusõnaliselt asjaosaliste allkirja vastu, kes kohe nõuda võivad, et suusõnaliselt teatatud otsus neile ka kirjalikult antaks. Sarnasel korral loetakse otsus neile teatavaks tehtuks selle suusõnalise teatamisega, mitte aga kirjaliku teate saamisega.

Otsuste administratiiv-asjus edasi kaebamiseks on ettenähtud kahe-nädalane tähtaeg (kui see erieeskirjadega pole korraldatud teisiti). On asjaosaline pärast otsuse teatamist loobunud kaebamisõigusest, pole tal hiljem enam õigust kaevata.

Menetluse puutuvate korralduste peale võib kaevata koos kaebusega sisulise otsuse peale. Eraldi sisulisest kaebusest on lubatud kaevata: 1) viivituse peale; 2) menetlusest keeldumise peale; 3)

ametniku taandumisest keeldumise peale; 4) korraldustrahviga karistamise peale ja 5) muudel seadustes ettenähtud juhtudel.

Kaebus esitatakse otsuse teinud ametiasutise kaudu järgmisele kõrgemale võimkondsele ametiasutisele, kes selle ühes asjasse puutuva materjaliga 7 päeva jooksul, arvates kaebuse saamise päevast, edasi peab saatma kaebastele. Leiab otsuse teinud ametiasutis, et kaebus väärrib rahuldamis, siis võib ta ise asja ümber otsustada.

Kaebuste otsustab asja sisuliselt ise. Ühineb ta seejuures eelmise otsuse põhistusega ja kui uusi tõendusi asja kohta esitatud pole, siis otsuse uus põhistus ei ole nõutav.

Otsused, mis pole avalikult teatavaks tehtud või asjaosalistele teada antud, võib otsuse teinud asutis kui ka järelevalvekorras kõrgem asutis muuta igal ajal.

Jõustunud otsuseid, millega asjaosalised on omandanud õigusi, võib otsuse teinud ametiasutis muuta nende isikute nõusolekul, kui seda ei keela vastavad eeskirjad. Sõltumatult eelpool märgitud eeskirjadest on kõrgemal ametiasutisel õigus järelevalvekorras muuta otsuseid: 1) mis tehtud mittevõimkondse ametiasutise või ebaseadusliku koosseisuga kollegiaalse ametiasutise poolt; 2) mille tagajärjeks oleks kriminaalselt karistatav tegu; 3) mida tegelikult võimatu teostada; 4) mis niivõrt segased, et võimatu aru saada neis sisalduvaist korraldusist, või 5) mis ilmselt seadusevastased või muude puu-

duste tõttu tühised. Ministri otsuseid võib p. p. 1—5 all tähendatud põhjustel muuta ka minister ise. Minister võib edasi tarvilikul korral muuta jõustunud otsust, kui teisiti osutub võimatuks vältida seisukorda, mis ähvardab inimeste elu või tervist või ähvardab tuua rasket rahvamajanduslikku kahju. Asjaosalistel on niisugusel korral õigus nõuda riigilt kahjutasu otsekohtete kahjude eest. Eelpool kirjeldatud eeskirjad otsuste muutmiseks ei võta aga ametiasutistelt õigust teha korraldusi vastavalt muutu nud asjaoludele.

Administratiiv-asjus tehtud otsus pööratakse täitmisele pärast kaebamistähtaaja möödumist. Otseteed, kaebamistähtaaja möödumist ära ootamata, pööratakse täitmisele otsused: 1) mis seaduse järgi kuuluvad täitmisele kohe; 2) mis vastavad kõigi asjaosaliste taotlusile; 3) mille suhtes asjaosalised on loobunud kaebamisõigusest. Ametiasutis võib samuti määrata otsuse kohe täitmisele, kui seda nõuavad avalikud huvid või asjaosalise erakorraliselt tähtis huvi; viimasel juhul võidakse nõuda asjaosaliselt vastava kindlustuse esitamist. Ei täida asjaosaline temale pandud töökohustust või naturaalkoormust üldse või teeb seda puudulikult või hiline misega, siis on ametiasutis õigustatud peale eelkäiva hoiatuse täitma selle kohustuse puuduva osa asjaosalise kulul ise.

Lõpuks käsitab seadus veel üksikasjaliselt tähtaegade ennistamise, administratiiv-asjade uuendamise ja menetluskulude küsimusi, ruumi puudusel peame need osad hoopis puudutamata jätma.

Postiteenijate kutseühingu kongress.

1936. a. kongress peeti 14. ja 15. märtsil „Estonia“ teatrimaja punases saalis. Kongressi juhatajaks valiti J. Martens ja P. Toomsalu, sekretärideks L. Vieveger ja A. Grünberg ning mandaatkomisjoni J. Talving, K. Böstrov ning A. Pehka — kõik ühel hääl. Saadetakse tervitus telegramm hra Riigivanemale, vägede ülemjuhatajale ja vabariigi valitsusele.

Päevakord võeti vastu Keskjuhatusel poolt esitatud kujul. Kodukorras tehti muudatus selles mõttes, et Keskjuhatusel liikmeile, kel puuduvad osakonna poolt volitused, anti kongressil vaid sõnaõigus, kuna eelmistel aastatel oli neil ka hääleõigus. See otsus puudutas 4. Keskjuhatusel liiget.

Aruande 1935. a. tegevusest kandis ette sekretär J. Kallman, tuues kokkuvõtetult ette järgmist:

Elu on liikunud täie intensiivsusega. Majanduselu loomulikku arengut takistavad pinevad vahekorrad riikide ja rahvaste vahel. Kodumaal teostas valitsus 1935. a. jooksul suuri reforme, kuna riigiteenijate olukord on jäänud muutmatuks. Võeti küll ette väikene palkeade reguleerimine, kuid see veel ei tasanud endisi kärpimisi.

Keskjuhatus algatas eelmise kongressi otsuse kohaselt riikliku laenu abil riigiteenijatele korterite ehitamise küsimust, kuid polnud tagajärgi.

Arstiabi asjus on ministriumis koostatud uus kava, mis vähendab teenijatele maksta kuuluvat protsendi määra.

Palju tööd andis suvilate korraldus. Elvase ostmise maja. Selles majas suvitas 32 leibkonda 80 isikuga; N.-Jõesuus suvitasid 42 leibkonda 110 isikuga;

Haapsalus — 25 leibkonda 71 isikuga. Koostöö „Sidega“ on olnud normaalne ja hea, kuid aasta lõpul tekkis teenijate hulgas soov oma ajakirja järele, soovitati luua koostöö „Postisarvega“.

Riigiteenijate organisatsioonide ümberkorraldamise küsimuses pole jõutud edasi. Valitsusel pole veel välja kujunenud seisukohta ja ka Keskkliidus pole selles küsimuses ühist arusaamist.

Vormiriide kvaliteedi tõstmise asjus esitati Postelile palve, kuid summade puudusel pole asi niikunud.

Paluti kaotatud autasude seadus jälle maksta panna, kuid Postel pidas eb sobivaks praegu seda küsimust algatada.

Kutseühingu tegevusajaloo albumi koostamiseks tehti eeltöid.

Koristajaile paluti anda riigitöölaliste õigused pensioni ja arstiabi saamiseks.

Ühiselt Tallinna ja Tartu osakonnaga võeti suvel vastu Läti ametvendi.

Keskjuhatus võttis osa postivalitsuse direktori 60. a. sünnipäeva ja 40. a. teenistusjuubeli päeva korraldamisest.

Rahvuskogu valimisest otsustas Keskjuhatus pooldavalt osa võtta, saates osakondadele vastava ringkirja.

Keskjuhatusel esindajad on osa võtnud kõrgenduskomisjoni ja erikapitali komitee tööst jne.

Aruanne kiidetakse heaks ühel hääl ning avaldatakse Keskjuhatusel tänu tehtud töö eest.

Keskjuhatus 1935. a. rahaline aruanne, mis tasakaalus Kr. 8756,35 peal, kinnitatakse.

1936. a. eelarve juures on pikemaid sõnavõtte. Keskjuhatus oli koostanud eelarve nõnda, et aasta jooksul saaks tasuda Elva maja võla. Tartu saadikud

A. Kraut 60-aastane.

tegid ettepaneku, üürida Elvasse ruume 300 krooni eest, kuna oma majasse ei saa mahutada kõiki soovijaid. Ettepanek lükkati tagasi ja eelarve võeti vastu Keskjuhatus poolt esitatud kujul, summas Kr. 7722,75. Kutseajakirjale eelarves ettenähtud summa Kr. 1000,— otsustati anda toetusena „Postisarvele“, kuna enamus osakondi, olles kohapeal küsimust kaalunud, olid võtnud vastu sellekohased otsused. Koostööd „Postisarvega“ soovitasid eriti saadikud: Imelik, Tõps ja Kroon, olgugi, et Tartu osakond, kuhu kuulub Imelik, oli võtnud vastu otsuse, jääda koostöösse „Sidega“.

„Side“ vastu erilist ette ei toodud, leiti ainult, et „Side“ ilmumise aeg pole olnud reeglipärane. Üldse oli „Postisarvega“ koostöö loomise tahe kantud soovist, saada oma ajakiri, mille väljaandmine ja toimetamine antakse postlaste organisatsioonidevahelise eritoimkonna kätte. See toimikond jääks toimetustel osas ainult suunaandjaks, kuna toimetaja oleks oma tegevuses iseseisev ja rippumata. Toimkonna käes oleks ka ajakirja talitustöö ja majanduslik juhtimine. Toimikond valib toimetaja ja talitusjuhi. Toimikond tegutseb kodukorra alusel, mille kinnitab keskjuhatus.

Kongressil vastuvõetud otsused.

1) Preemiade asjus — tuleb saavutatud kokkuvõtet maksta 75% teenijatele ja 25% jääks riigile (praegu 50%).

2) Väärtoperatsioonide paluda lõpetada laupäeviti kell 14 läbi aasta, nii nagu see praeguse korra juures sünnib vaid suvekuul.

3) Linnades peaksid kõik korterid olema varustatud nimesiltidega ja numbritega üksel, et postiljonil oleks isikute leidmine kergem.

4) Postiljonide ja montöride käimise tunninormiks peaks võetama 4 klm. praeguse 5 klm. asemel, kuna 15—20 kg. koormaga ei jõua käia üle 4 klm. tunnis.

5) Organisatsioonide ümberkorraldamise asjus — jääda möödunud aastal vastuvõetud otsuse juure, et loodaks riigiteenijate koda (kogu), mille organid oleks vabalt valitavad ning milles oleks võimalik arutada ka õiguslikke ja majanduslikke küsimusi. Kogu kõrvale peaks jääma tegutsema ka praegused vabad ühingu.

Selle küsimuse juures toodi ette mitmesuguseid seisukohti ja arvamisi ning eeltähendatud otsus võeti vastu vähesel häältearvusega. Üldiselt rõhutati aga vajadust, et valituse poolt loodavas II korraks peaks organiseeritud riigiteenijaskond saama esinduse, olgu siis kogude või vabauhingute kaudu.

6) Palgad peaks suurendatama sama kõrgele kui nad olid enne kärpimisi. Lasteabiraha peaks olema ühtlane üle riigi.

7) Postiteenijatele peaks maksetama korteriraha, nii nagu seda saavad politsei ja mitmed teised riigiteenijad.

8) Riidevarustuse saamist tuleks võimaldada kõigile postiteenijatele. Riide kvaliteeti tuleks tõsta, mille juures võiks mõne liigi kandelega pikendada. Talvemütsid peaks valmistatama soojemad, karusnahast ja lõige peaks muudetama sarnaseks lennuväelaste mütsi lõikega. Vihkmütsid peaks antama paremast riidest. Suvemütsid peaks valmistatama mitteleekivast riidest. Kaitseliitlased peaksid saama riigi poolt vormiriietuse.

9) Arstiabi peaks olema haigemajades ja ambulatooriumides tasuta, kuna ambulatoorse ja koduse ravi puhul peaks vähendatama teenija poolt maksetava protsendi määra 15—30%-le senise 50—

75% asemel. Arstiabi peaks võimaldata ka pensionäridele ühisel alusel riigiteenijatega.

10) Pensionides tuleks kärpimised lõpetada ja pensionikapitali maksetud summad tuleks tagasi maksta sel juhul, kui teenija lahkub ametist enne pensionile minekut.

Keskjuhatus valitakse endiselt 9-liikmeline: ametnike rühmast 6, postiljonide rühmast 2 ja tehnilisest rühmast 1. Seatakse üles kandidaadid. Enne keskjuhatus valimist tekib vaieldus J. Kallmani kandidatuuri pärast. Valga saadik Tamme mäe teatab oma osakonna nimel, et ei ole soovitatav ega ka lubatav, kui valitakse keskjuhatusse isik, kes ei teeni postiametkonnas. Seda deklareerib ka Tapa saadik Tõps, kes küll möödunud aastal pooldas just vastupidist seisukohta. Imelik toetab Tõpsi ja Tamme mäe ettepanekuid. Omapoolt lisab juure, et juhul, kui Kallman valitakse, siis kohus võib tühistada kongressi otsused. Edasi seletab Imelik, et tema Kallmaniga ühes juhatuses ei tööta, vaid pigemini lahkub juhatuses. Talving oma sõnavõtus leiab, et Kallmani töötamine juhatuses liikmena pole ei põhikirja ega kodukorra vastane. Leiab Imeliku pahameele tingitud olevat sellest, et Imelik olla tema vastu soovi avaldanud olla keskjuhatuses palgaliseks asjaajajaks, asukohaga Tartus.

Kallman sõna võttes seletab, et põhikirja ega kodukord ei tee takistusi tema valimiseks. Mis puutub tema lahkumisse,

19. märtsil s. a. pühitses Raudteevalituse Eksploatatsiooniameti Kaubandus-toimkonna juhataja Aleksander Kraut oma 60-aastast hällipäeva.

A. Kraut on sündinud 19. märtsil 1876. a., raudteeteenistusse astunud 23. märtsil 1894. a. — seega raudteel teeninud juba 42 aastat. Eesti iseseisvuse algul näeme teda teenimas Narva jaamas ja alates 28. juunist 1922. a. kesk-asutuses — kaubandusjaoskonna tariifiteadlasena, tulude kontrolli toimkonna juhatajana, kaubandusjaoskonna juhatajana, tehnilise liikumise osakonna administratiivosakonna juhataja kt. ja 1. aprillil 1927. a. kaubandusosakonna (toimkonna) juhatajana.

Omades õiglase, rahuliku ja kindla iseloomu, on A. Kraut kõigi kaasteenijate poolt paljude täieliku austuse ning lugupidamise ja seetõttu on juubilaril ja kaasteenijate vahel valitsemud üksteisest täielik arusaamine ja vastastikune usaldus.

Kaasteenijad soovivad juubilarile palju eluastaid ja tahet veel kaua töötada ühisel raudteelaste peres.

siis tuleb meele 1930. aastat, kui ta ühingu rahaga käis välismaal, saades suuri kogemusi ja siis Imelik temale kallale tungides öelnud, et Kallman lõpetades ülikooli lahkub ametkonnast ja ühing ei saa tema kogemusi kasutada. Siis annud Kallman lubaduse ka lahkumise korral ühingu edasi töötada ja nüüd täitvat ta seda lubadust, seni kui leitakse enamuse poolt tema kaastöö vajalik olevat. Edasi arvab, et Imeliku pahameel olevat tingitud asjaolust, et erikomitee komitee tema toetusesaamise palveid alati ei saa rahuldada.

Vaieldused läbi, asutakse valimisele.

Hääli said: ametnike rühmast Toomsalu 34, Kroon 32, Grünberg 29, Kallman 23, Tüür 22, Jürgens 18; kandidaatideks jäid Tõps (15 h.), Üksti (10 h.) ja Imelik (9 h.). Postiljonide rühmast said hääli: Martinson 26, Loigom 26; kandidaatideks jäid: Kase (11 h.) ja Zääro (10 h.). Tehnilisest rühmast läks juhatusse Reintov 24 h., kandidaadiks jäi Merilaid (13 h.).

Revisjonikomisjoni valiti Mihkelson, Liblik, Torn.

Peale kongressi oli esimene keskjuhatus koosolek.

Esimehkeks valiti Toomsalu, abideks Kroon ja Jürgens; sekretäriks Kallman, abiks Reintov; laekuriiks-varahoidjaks Martinson, abiks Grünberg.

Lähemal ajal peetakse keskjuhatuses töökoosolek, kus tulevad valimisele esindajad komisjonidesse, Keskliitu ja tuleb arutamisele kongressi otsuste elluviimine.

Postivalitsuse direktori 40. a. teenistusjuubel

16. märtsil sai 40 aastat päevast, mil postivalitsuse direktor G. Jallajas astus postiametkonna teenistusse.

Selle tähtpäeva tähistamiseks oli ametnike ning kutseühingute esindajatest moodustatud toimikond, kelle korraldusel peeti pühapäeval, 15. märtsil direktori kabinetis aktus ning annetati juubilarile mälestuse.

Kutseühingu kongressi nimel tervitas kongressi otsusel juubilaril J. Martens.

Sama päeva õhtul oli „Kuld Lõvis“ koosvõimimine, millest võttis osa umbes 160 inimest.

Koosvõimimisel öeldi juubilarile palju sooje sõnu. Korraldava toimkonna nimel pidas pikema kõne V. Laak, kes tuletas meele juubilaril teeneid ametkonna töö korralduse ja ratsionaliseerimise alal. Teedeministri ja ministeeriumi nimel tervitas abiminister Jürgenson, kutseühingu keskjuhatuses nimel — Toomsalu, tehnilise ühingu nimel — Merilaid, peakontori ja k/ü. Tallinna osakonna laulukoori nimel — M. Ruubel.

Veel tervitasid Rügikontrollist hru Ahven ja paljud teised.

Tujuküllane koosvõimimine kestis hilja ööni.

Raudteelaste koosolekud.

Ehitusameti kuuteenijate ja alaliste päevatöölaliste kutseühingu peakoosolek

peeti 1. märtsil k. a. Tallinna Raudteelaste kodu ruumes. Koosolekust osavõtt oli võrdlemisi rohkearvuline — ilmunud oli umbes 125 liiget. Kohal oli ka Raudteelaste Keskküüningu esimees J. Rukki.

Koosoleku avas abiesimees E. Muna. Juhatajaks valiti A. Saul ja E. Tammai, protokollkirjutajateks A. Selgis ja J. Kruusmann.

Aruandega kutseühingu 1935. a. tegevusest esines kutseühingu sekretär A. Saul. Nagu sellest näha, on kutseühing vaatamata kõigile raskustele, olnud edukalt valvel oma ümber koondunud teenijate majandusliku ja õigusliku olukorra parandamise eest. Igal vähegi soodsal juhusel on pööratud valitsusvõimude poole palvega teenistustingimuste parandamiseks, kusjuures ka Raudteelaste Keskküüning ja tööliskoogud sageli on võimaldanud oma toetust ja abi. Valu samateks küsimusteks on olnud päevatööliliste laste-abiraha võimaldamine, töö kindlustamine läbi aasta, puhkuse küsimus, haiguskindlustus (haiguse puhul antava rahalise toetuse arvestamine). Rõõmustavamana asjaoluna võib märkida, et nüüd, peale mitmeaastast tööd ja vaeva, on valitsusvõimude poolt antud kindel lubadus, et Ehitusameti päevatööliliste hakatakse maksuma laste-abiraha, nagu seda saavad teiste riikliste käitiste töölised. See oleks suuremaks saavutuseks kutseühingu senises tegevuses, sest 8 miljonit senti aastas, mida nõuab majandusministeeriumi kalkulatsioonide järgi laste-abiraha maksmine liini päevatööliliste, ei ole väikene summa, ja selle läbi kergendatakse paljudegi perekonnaga päevatööliliste majanduslikku olukorda.

Päevatööliliste töö kindlustamist kogu aasta on kutseühing alati nõudnud, sest vähendatud tööaetalaga töötamine ei võimalda kaugeltki normaalselt eluüldpidamist. Nüüd on ka sellel alal saavutatud paremusi. Kõigis jaoskondades, väljaarvatud 3. jsk., on päevatööliliste tööd võimaldatud enamvähem läbi aasta vahetpidamata, kuigi selle tagajärjel tuli osa töölisi vallandada. Mitteõiglaste vallandamiste puhul on kutseühing astunud samme, mis on osaliselt ka soovitud tagajärgi andnud.

Pettumust valmistas tööliliste asjaolu, et nemad ei hakanud saama palgalist puhkust „Tööstustööliliste palgalise puhkeaja“ seaduse alusel, kuna nimetatud seaduse järgi puhkust saavad ainult käitiste töölised, kus maapõue varandusi kaevatakse, saadusi valmistatakse ja ümbertöötatakse. Kuna aga liini jaoskondade töökodade töölised kutseühingu juhatuses arvates on õigustatud selle seaduse alusel puhkust saama, siis esitas kutseühing sellekohase märgukirja Teedeministeeriumile. Tagajärjeks oli see, et need töökodade päevatöölised, kes otseselt tegutsesid saaduste valmistamise või ümbertöötamise all hakkasid saama palgalist puhkust, kuigi nende arv on võrdlemisi väike. Kõigile liini päevatööliliste puhkuse võimaldamine nõuab riigikassalt kulu aastas umbes 1 miljon senti. On siiski lootusi, et lähemas tulevikus nimetatud seaduse ulatust laiendatakse, millega avaneks puhkuse andmise võimalus kõigile päevatöölilistele.

Haiguskindlustuse alal esitas kutseühing märgukirja haridus-sotsiaalministeeriumile, et päevatöölilistele maksetaks haigusrahana päevapalk, millega nemad tööle palgatud, ja kui selle väljaarvestamiseks tarvitada eelneva kuutasu jagamise viisi, siis tuleks haigus-eelne kuutasu jagada tööloolud päevade arvuga, mis võrduv päevapalgaga.

On kindlad lootused, et uue haiguskindlustuse seaduse makspanekuga lahendatakse see küsimus päevatöölilistele soovitatavas suunas.

Kuuteenijate suhtes ei toonud möödunud aasta eriti tunduvalt muudatusi. Palkade reguleerimisel möödunud aasta 1. aprillil kaotasid remonditöölised, kui madalamapalgalsed, võrdlemisi väikese osa oma senisest teenistustasust. Puhkust on enam-vähem korraldada kätte saadud. Väikest tagasiminekut on märgata varustuse alal, kuna siin mõningate esemete kandaega pikendati aasta võrra.

Tegevusaruanne leidis peakoosoleku poolt üksmeelsest kinnitusest, samuti kinnitati 1935. a. rahaline aruanne, mille kandis ette laekur E. Peterson ja mis tasakaalus Kr. 1234, jäägiga 31. dets. 1935. a. Kr. 520.

Majandusliku ja õigusliku olukorra kohta andis põhjaliku ülevaate E. Peterson, selgitades praegu maksvat olukorda, neid nõudmisi ja soove, mis on remont-tööliskonnal ja milliseid samme peaks uus juhatus astuma teenijate majanduslike ja õiguslike huvide kaitsel. Otsustati juhusteks võtta eelmistel peakoosolekutel vastuvõetud resolutsioonid.

Sõnavõtul liikmed eriti panid juhatusele südamele hoolt kanda selle eest, et eeloleval suvel ei pandaks maksta tunniline lõunavaheaeg, kuna see on töölilistele täiesti vastuvõtmatu, samuti ei anna vaheaja makspanek loodetud paremusi tööproduktiivsuse mõttes. Mõnel pool piirkondades tuleb veel ette väärnähe, et nõutakse töölilistelt tööriistade ja materjali transporteerimist väljaspool kindlaksmääratud tööaega, millega tööpäev venib 8½, isegi 9 tunniliseks. Juhatusel tehti ülesandeks astuda samme, et saaks kinnipeetud seadusega kindlaksmääratud 8 tunnilise tööpäeva põhimõttest.

Organiseerimise küsimuses esines referaadiga Raudteelaste Keskküüningu esimees J. Rukki, kelle poolt ettetoodud mõtteid koosolek tunnustas üksmeelse aplodeerimisega.

1936. a. liikmemaksu kindlaksmääramise võeti vastu juhatuses ettepanek, jätta seniste normide juure, s. o. kuuteenijatele Kr. 2.50 ja päevatöölilistele Kr. 1.50, sisseastumismaks Kr. 0.50, kuna ettepanek liikmemaksu alandamiseks leidis poolehoidu vaid nelja liikme poolt.

1936. a. eelarve kinnitati juhatuses poolt esitatud kujul tasakaalus Kr. 1424, jäägiga Kr. 524.

Vamadest juhatusliigetest valiti tagasi E. Muna, A. Saul, E. Peterson, J. Raavel ja J. Kivistik, kuna uue liikmena pääses juhatusse J. Viirsalu. Kandidaatideks jäid: A. Pukspuu, V. Piikk ja V. Pulver. Revisjoni-komisjoni valiti hääletamusega K. Selgis, E. Viiks, I. Kulasalu, neile kandidaatideks H. Ennok ja J. Kruusmann. Raudteelaste Keskküüningu kongressile saadikuks valiti: I jaoskonnast: J. Raavel, J. Saarberg, kand. V. Kavart, II jaoskonnast: H. Kasenurm, H. Mickfeldt, kand. R. Moorberg, III jaoskonnast: R. Luhaväli, IV

jaoskonnast: K. Selgis, J. Kruusmann, I. Leeto, V jaoskonnast: K. Saar, H. Ennok, kand. A. Kaarelson, VI jaoskonnast: J. Kivistik, J. Roosaar, J. Jürna, kand. Kuldsaar, VII jaoskonnast: E. Tammai, P. Keng, kand. J. Laiverik.

Üksmeelselt otsustati saata Härra Riigivanemale tervitustelegramm.

Koosolekul algatatud küsimuste all võeti vastu soovivaldus, et juhatus astuks samme priipostiveo õiguse tagasi-saamiseks, samuti et liigetele antaks priipilet sõiduks kutseühingu poolt korraldatud koosolekutele. K. Saar tõstis üles kutseühingu põhikirja muutmise küsimuse, soovitades muutusi selles mõttes, et praeguse jaoskonna esindajate asemel loodaks osakonnad oma juhatussega.

Peakoosolek lõppes kell 13.40, olles seega kestnud 3½ tundi. Üldiselt valitses koosolekust osavõtjate vahel leplik ja sõbralik vaim ja kõik otsused võeti vastu pea üksmeelselt. Võib märgata liikmeskonnas meeleolu tõusu ja on kindlaid lootusi selleks, et kutseühingu liikmete arv käesoleval aastal tunduvalt kasvab.

E. Raudteede Kontorijõudude Kutseühingu Tallinna Osakonna üldkoosolek.

Tallinna Osakonna koosolek peeti 4. märtsil k. a. Tallinna Raudteelaste Kodu. Et koosoleku päev langes palvapäevale ja samal päeval toimusid ühe kaasvõitleja matused, oli seekord vähem liikmeid kokku tulnud, kui eelmistel aastatel.

Esitatud aruandest näib, et Osakonnal on 495 liiget. Liikmete arvult Osakond võib võistelda kõigi teiste raudteelaste kutseorganisatsiooniga. Ainult paari ühingu liikmete arv küümb selle arvuni. Möödunud aastal tuli juurde 61 liiget. Käesoleva aasta eelarve on seatud kokku eeldusega, et liikmete arv tõuseb 500-ni. Üldse on liikmete arv viimaste aastate jooksul enam kui kahekordistunud.

Möödunud aastal matusekassa on annud osakonna juhatussele ja usaldusmeestele kohtadel väga palju tööd: on tulnud kasseerida raha 13 summajuhtumi puhul kogusummas 2870 krooni. Peale selle muidugi liikmemaksu sissekasseerimine ligi 500 liikmelt. Rahaliselt on osakonna tegevus lõppenud ülejäägiga ja praegu on osakonnal kapitaale 1070 kr. suuruses.

Koosolekul juhatuses esimees andis pikemalt seletusi uue pensioniseaduse kohta, mida kuulati suure huviga. Üldkokkuvõttes selgus, et uus seadus ei halvenda olukorda, vaid pigemini mõnes asjas veidi parandab.

Ka organiseerimise küsimuse kohta ettekanne äratas huvi. Selgus, et kavatsetav riigiteenijate kutseorganisatsioonide reorganiseerimine on seotud raskustega, millede ületamine ei olegi nii kerge nagu see vahest võiks eemalseisvatele paista. Ka koosolek ei suutnud siin midagi kindlat fikseerida peale soovivalduse, et selles küsimuses Osakonna liikmed, kellel teadmisi ja kogemusi organiseerimise küsimuses, aitaksid kaasa osakonna juhatussele küsimuse lahendamisel.

Tegevuse kavas on nähtud ette kultuurhariduslik töö loengute ja kursuste korraldamise näol ning ekskursioonide korraldamine eeskätt sisemaal. Välis-

maale ekskursiooni korraldamise küsimus on laheline.

Möödunud aastal toimepandud ankeet tõi esile väga lahkuminevaid soovivaldusi kõigis küsimusis ja nende kooskõlastamine on kaunis raske ülesanne.

Esindajate valimisi esindajatekokku otsustati toimetada möödunud aasta eeskujul. Koosolijate poolt avaldati soovi, et valimise ringkondi tuleval aastal koondataks, näiteks Raudteevalitsus ja Ametid koondataks ühte valimisringkonda.

Eelseisvale Raudteelaste Keskühingu kongressile otsustati saata möödunud aasta saadikud.

Vana juhatus ja revisjonikomisjon valiti täies koosseisus tagasi.

Riigivanemale saadeti tervitustelegramm.

Koosolek lõppes riigihümni laulmisega.

E. Raudteelaste Tarvitajateühisuse Tallinna jaoskonna koosolek.

Et muudetud põhikirja kohaselt esindajatekogule peab koosnema esindajatest, keda valitakse üks iga 25 liikme kohta,

siis oligi kutsutud kokku koosolek esindajatekogule täiendamiseks. Koosolek peeti Tallinna Raudteelaste Kodus 3. märtsil k. a. kell 17. Vaatamata sellele, et aeg koosoleku pidamiseks oli valitud väga sobivalt, oli vähe liikmeid kokku tulnud. Näib, et vähene osavõtt koosolekuist Tallinnas on muutunud üldiseks nähtuseks.

Enne valimisi ühingu esimees esines lühikese ettekandega ühingu tegevuse kohta, millest selgus järgmist:

Kriisiaastatel tuli kahje kanda ja selle tagajärjel suuri mahakirjutamisi teha. Kuid 1933. aastal läbimüügi tase jäi peatuma ja näitab nüüd järjest tõusutendentsi. Möödunud aasta tegevus lõppes ülejäägiga. Vastavalt muutunud olukorrale, tuli teha ümberkorraldusi. Tallinnas suleti 3, Nõmmel 1 kauplus. Kavatsus on avada kauplused Tudu ja Tabiveres. Ka personaalis tuli teha muudatusi. Kaupluste juures on kutsutud ellu kaupluste nõukogud ja on kavatsus luua veel naisringid. Praegune muudetud põhikiri võimaldab kõigile Eesti Vabariigi kodanikele liikmeks astumist. Ühingul oli möödunud aastal 738 liiget.

Riigivanemale saadeti tervitustelegramm.

Ülevaade Raudteelaste Hoolekande Ühingu tegevusest 1935. a.

8. märtsil k. a. peeti Raudteelaste Hoolekande Ühingu Tallinna raiooni liikmete üldkoosolek Tallinnas Raudteelaste Kodus. Kokku oli tulnud umbes 50 liiget. Koosolekul esines Ühingu esimees dr. Lübek üksikasjalise aruandega Ühingu tegevuse kohta 1935. a. Aruandest selgus järgmist:

Ühingu juhatusse kuulusid dr. Lübek, esimehena, ins. K. Steinhann abiesimehena, hr. R. Pitsner sekretärina, hr. M. Nunk laekahoidjana, hr. E. Helm varahoidjana ja härrad Kukkk, Jürmann, Saarmann ja Tupits.

Juhatus tegevus on korraldatud alade — toimkondade järele. Nii tegutsevad

Hoolekande toimkond, dr. Kukkk juhatusel, Kaarepere toimkond dr. Jürmanni juhatusel, Narva-Jõesuu puhkekodu toimkond hr. Tupitsa juhatusel ja Finantstoimkond dr. Lübeki juhatusel. Peale juhatajate kuulusid toimkonda veel liikmed. Osa neist oli koopteeritud väljastpoolt ühingu juhatus. Nõmme-Väike sauna juhatajaks oli hr. M. Nunk ja pesukoja juhatajaks hr. A. Palm. Ajakirjanduse müügi ala korraldas hr. R. Pitsner.

Ühingu eesmärkide teostamiseks tarvilike summade hankimiseks on ühingul ainuõigus raudteejaamades, vagunites ja mujal raudtee maa-alal reklaamplakate väljapanemiseks, sõiduplaanide kirjasutamiseks ja müümiseks ning raudteede kaartide ja kalendri kirjasutamiseks. Tegevus reklaamialal on annud häid tagajärgi.

Ühing peab oma käes rendil Nõmme-Väike sauna, millega on võimaldatud umbes 700-le Nõmmel elutsevale raudteelasele ja nende perekonnaliigetel odav sauna kasutamine. Raudteevalitsusel oli kavatsus 1932. a. saun hoopis sulgeda.

Ka ajakirjanduse müük 63 raudteejaamas on ühingu käes. Müüki teostavad väiksemapalgaliste raudteelaste perekonnaliikmed ja väikest pensiooni saajad pensionärid, teenides mõne krooni lisaks oma väikesele sissetulekule.

Õnnestunud ettevõtteks osutus pesukoja avamine, kuigi see esialgu oli seotud suurte kuludega. Senini oli pesukoda Raudteevalitsusele kuuluvast majast lepingu alusel. Nüüd on ehitatud uus pesukoda ja sinna kolitakse üle lähemal ajal. Pesukoja ehitamine ja sisseseade ületoomine läheb maksma umbes 7000 krooni, mis loodetakse katta umbes 2—3 aasta jooksul ettevõtte tegevuse ülejääkidega.

Muljeid postlaste kongressilt.

Seekordne postiteenijate kongress möödus juubeli meeolus. Kutseühingu keskjuhatus oli otsustanud korraldada aktuse ja koosviibimise, et sel teel võimaldada kongressi saadikule avaldada austust ja lugupidamist postipeavalitsuse direktorile, kes hiljuti pühitses oma 60-dat sünnipäeva. Asjane juubilar tervitades kongressi, andis sellele ka kohe väikese isaliku noomituse. Viimasel ajal olevat „Postisarve“ veergudel nurisetud suure töö koormuse ja vähese puhkuse pärast, kuid juubilar arvates ilma kiitlaldase alusetu. „Mina niisuguste kirjutuste peale mitte ei vasta, tähendas direktor, ja soovitas kongressile tegemist teha vaid põhimõttele küsimustega, mitte aga raisata aega üksikasjade käsitlemisega.

See kõik sündis heasoovlikus toonis ja selletõttu vaevalt kedagi häiris. Üldse jätab direktor oma otsekohese esinemisega häid mulje. Ja tal on ka alati tagavaras tervitusi kongressile veel kõrge-malt poolt. Oma lihtsuse, otsekohesuse ja heatahtlikkusega on direktor oma alluvate juures nähtavasti suure poolehoidu ja lugupidamise võitnud.

Esimene päev kulus kongressi rakenduse, aruannete, eelarvete ja majanduslikkude küsimuste arutamise peale. Siin midagi erilist ette ei toodud. Ajakirja küsimuses otsustati lõpetada koostöö raudteelastega ja koondada kõik oma ainelised ja vaimlikud jõud „Postisarve“ ümber. Nagu selgus, raudteelased on

hoidunud igasugusest vahele segamisest ja surveavaldusest, respektides täieliku arusaamisega postlaste õigust talitada oma parima arusaamisega järele. Ühtlasi on aga raudteelased kindlasti asunud seisukohale, et „Side“ peab jääma kutseühinguliseks ajakirjaks ja ei tohi muutuda ajaviiteleheks. Viimasel tunnil tuli arutusele organisierimise küsimus. See tõi elevust, eriti pärast seda, kui sekka lõi ka Rügi- ja Omaavalitsusteorganisatsioonide Keskliidu esimees. Et aga aeg juba hiline oli, siis tulid läbirääkimised katkestada ja küsimuse otsustamine jätta järgmiseks päevaks.

Järgmisel päeval, pärast direktori auks korraldatud aktust, jätkati läbirääkimisi organisierimise küsimuses. Neist läbirääkimistest jäi mulje, et üldiselt pooldatakse praeguste kutseühingute säilitamist, kuid ühtlasi soovitakse ka avalikõiguslike organisatsioonide loomist. Resolutsioon sel puhul kujunes aga niivõrd ebamääraseks, et algatatud küsimuste all oldi sunnitud võtma sõna resolutsiooni selgitamiseks ja esinema soovivaldusega.

Valimistelt oodati üllatust. Ja tõesti, need ei jäänud tulemata. Nimelt pärast seda, kui mõned provinsi saadikud deklareerisid, et kohalikud osakonnad on selle vastu, et keskjuhatus sekretär K. valitaks uuesti juhatusse, sest et K. ei teeni enam postiametkonnas. Tartu saadik J.

ja K., kes mõlemad juhatuses, löid rinnad kokku. Teatavasti on need härrad vanad „sõbrad“. Seekord näis mõlemate sihiks olevat teineteist rabada nii, et see tingimata mõjaks valimiste tulemusele. Sellepärast võeti omavahelise sarjamise aluseks summad, mis kumbki saanud erikapitalist. Natja oli laialt. Oli momente, kus saal rōkkas naerulaginast. Saadik B. tähendas kohalt, et J. olevat sattunud hoogu ja etendab Hansu osa „Mikumärdist“. Saadik J.-le aga jälle mitte põrmugi ei meeldinud K. „advokaadi võtmed“. Teab kui karta see vastastikkune näipeldamine oleks kestnud ja mida oleks veel kuulnud, kui teiste kongressisaadikute poolt ei oleks vaielesele lõppu tehtud.

Kuna asjad said põhjalikult klaaritud, ei olnud vist kongressi saadikuid raske langetada otsust. J. löödi juhatuses välja puhtal kujul. K. aga valiti juhatusse tagasi absoluutse enamusega.

Veidi imelikuna tundus see otsus J. suhtes, seda enam, et ta oma arusaamise järele küll õigel ajal oli siledelt selja pööranud ja sarvest kinni haaranud. Aga tihti juhtub ju nii, et „pospješiš — ljuide nasmješiš“.

Veel teisigi üllatusi töid valimised. Endine esimees T. langes välja juhatuses, jäädes vaid juhatus liikme kandidaadiks ja mitteraalitaks juhatusse osutus ka tehnilise ala teenijate ühingu esindaja M., kel pidid olema suured väljavaated tähtsate kohale keskjuhatuses.

Jah, nii see on, et valijad on isemeelsed. Sagedasti nad oma otsustega halastamatult purustavad kandidaatide soovid ja tuleviku plaanid.

Nagu eelpooltoodust näha on ühingu majanduslik tegevus õige laialdane, mille tõttu on ka suurele inimeste arvule tööd ja teenistust võimaldatud. Möödunud aastal on ühing maksnud 79 isikule 22000 krooni.

Oma majanduslikest ettevõtetest ühing on saanud puhast tulu kr. 6334, Haridus-Sotsiaalministeeriumilt on saadud toetusena kr. 2000. Sihtasutiselt „Eesti Lastekaitse“ kr. 129, eraisikult kr. 55 ja koloniimaksudena lastevanemaile kr. 1022.

Nende summade arvel ühing on möödunud aastal arendanud järgmist sotsiaal-hoolekandetegevust:

Abi on antud 60 isikule kr. 1227 suurusel, ülemmääraga kr. 50 ja allammääraga kr. 5. Ühe raudteelase 80 a. lesk, kellel pensioni õigust ei ole, saab iga kuu toetusena kr. 3. Abisaajaid oli kõigis osakondades. Abi anti haiguse, surma ja muudel juhtudel. Ka vabastati vasemate perekordade lapsi koloniimaksudest.

Kaarepere suvekoloniiis viibisid möödunud suvel 100 tütarlast 36 päeva ja 81 poeglast 39 päeva. Lapse ülevõlpidamine läks ühingu maksma kr. 31. Koloniis viibisid ühingu liigetel ja pensionäride lapsel 7—14 aasta vanuses.

Kaarepere vanadekodus on praegu 25 perekonda 55 liikmega. Tung sinna on suur, sest et seal on tasuta kasutada korter, väike tükk maad ja muud vähe-

mad soodustused. Kahjuks ei ole ühingu rahaline seisukord võimaldanud uute korterite juurdehitamist.

Narva-Jõesuus puhkekodu kasutasid möödunud suvel 79 täiskasvanut ja 16 last kokku 1137 päeva. Toidustamise hinnaks oli täiskasvanuile üks kr. ja lastele kuni 10 a. vanuseni 50 senti päevas. Selle eest anti 3 korda päevas süüa.

Naiskomitee kaasabil korraldati 870 lapsele jõulupuu.

1935. aastal ühingul oli 1030 liiget, nendest Tallinna raionis 338, teised Tartu, Tapa, Türi, Narva, Rapla ja Valga osakondades.

Et surma juhtumite puhul sagedasti pööratakse ühingu poole abi järele, ühing aga suuremas ulatuses ei suuda anda abi, siis otsustas ühingu juhatus viia läbi raudteelaskonnas elukinnituse surma ja üleelamise juhtudeks kollektiivsel alusel. See samm on osutunud tarvilikuks: 3 kuu jooksul on ennast kinnitanud 74 isikut 59.600 kr. peale.

Üldiselt on ühingu juhatus möödunud aastal tegutsenud edukalt ja vaatab optimistlikult tulevikku.

Esindajaekokku valiti saadikuks hr. hr. Palm, Kukk, Steinmann, Liiv, Perma, Lübek, Rutnik, Silber, Pitser, Nurk, Saarmann, pr. pr. Jänes, Steinmann ja prl. Reitsak.

J. R.

Raudteelaste Keskühingu tegevusest.

Kõnelus peaarst dr. Lübekiga.

Mäletatavasti esitas Keskühingu juhatus peaarstile märgukirja Põhnu raudteelaste poolt hambaarsti Tammani kohta avaldatud rahulolematuse puhul. Seoses sellega oli Keskühingu esimehel kõnelus peaarsti dr. Lübekiga. Selgus, et Keskühingu märgukirjale oli antud käik ja et ettetoodud asjaolusid oli selgitatud kohapeal. Hambaarstilt Tammannilt oli nõutud seletus. Dr. Lübek teatas, et kohalikule arstile on tehtud korraldus võimaldada teenijaile soovikorral arstida hambaid peale Tammani ka teiste hambaarstide juures.

Sünnitajate saatmise kohta haiglas teatas dr. Lübek, et kui see arsti seisukohalt tarvilik, siis seda ka alati tehtakse. Ka võetakse arvesse korteriolud. Kuid panna maksma üldine korraldus, et kõik sünnitajad saadetak haiglasse, ei olevat võimalik. Seda ei võimaldavat eelarve. Ka väljamaal olevat asunud seisukohale, et sünnitaja tuleb saata haigemajja ainult siis, kui see tõesti tarvilik on.

Keskühingu kongress 25. ja 26. aprillil.

Järjekordne Keskühingu kongress peetakse käesoleval aastal Tallinnas Raudteelaste Kodus 25. ja 26. aprillil. Prae-

gu on juba kongressi eeltööd käimas. Varem ei ole võimalik kongressi kokku kutsuda sel põhjusel, et Keskühingusse kuuluvad organisatsioonid ei ole veel mitte kõik pidanud ära oma aasta-peakoosolekuid.

Märgukiri esindajate kohta VI liini jaoskonna korteri- ja uurimiskomisjonides.

Vaatamata sellele, et Keskühingu juhatusel poolt on valitud esindajad eelpooltähendatud komisjonidesse ja et raudteevalituse direktorit on palutud teha korraldus VI liini jaoskonnale võimaldada esindajaile osavõtt komisjonidest, ei ole siiski järgnenud vastavat korraldust raudteevalitusest. Seda arvesse võttes pöördus Keskühingu juhatus veel kord palvega direktori poole vastava korralduse tegemise kohta.

Suulistel läbirääkimistel direktoriga teatas viimane, et tema ei ole komisjonidesse esindajate määramise vastu. Seda imelikumana paistab, milks personaal-laudkond vastavat korraldust ei saada VI liini jaoskonna juhatajale. Keskühingu juhatus tahaks loota, et see korraldus müüd siiski järgneb, sest et selle tegemisega on viivitatud juba terve aasta.

hel ja inimjulgeoleku kaitseks merel. Siin on riigid viimaseil aastail osutanud suurt hoolt, kasutades kõiki leutisi ja uuendusi, et saavutada sivepidamises suurimat kiirust ja stabiilsust ja et kindlustada täit julgeolekut mereliikluses. On ehitatud tihe ranna-raadiojaamade võrk, kus iga jaam on varustatud moodsate pika- ja lühilaine telegraferimise-telefonimise sisseseadega, samuti peilimise-seadeldisega. Ja peagu kõik laevad, nii reisi- kui kaubaaririkud on varustatud raadioga. Sellase tihe raadiovõrgu abil suudetakse igal aastal hoida hukkamast lugematuid inimelusid ja varandusi.

Kahjuks ei ole meie raadiokorraldus suutnud viimaseil aastail üldise arenguga sammu pidada. Kindlasti on siin suureks takistuseks olnud ainelised võimalused, kuid võib-olla on pisut puudu olnud ka heast tahtest ja korraldamisuskusest. Meie pika rannajoone ja võrdlemisi elava laevaliikluse juures tuleks siin rohkem hoolt näidata, et me ei jääks teistest naabritest väga kaugemale maha.

Kuidas on lood praegu? Meil on praegu üks ranna-raadiojaam — Tallinn-Kopli raadio. Võib-olla piisab edaspidigi meile tühest rannaraadiojaamast, kuid siis tuleb see varustada ajakohase aparatuuriga. Praegu on lugu sellane, et telegraferimiseks omab Kopli ranna-jaam sama saatja, mis oli 10 aastat tagasi ja mis oma aegaviitva lainemuutmise süsteemiga on praeguse töötempo juures muutunud ebakohaseks. Vastuvõtjaks kasutati kuni viimase ajani ajast läinud vanatüüpi audiooni. Telefoniseideks ehitati omal ajal ümber meie esimene ringhäälingu-saatja, kuid mainitud saatjat on raske kasutada korralikuks sivepidamiseks. Raadio-telefonidega on meil lood üldse kõige kurvemad. Meil on telefonikõnede liik, et iga abonent võib saada telefoni otseühenduse laevaga, kui viimasel on vastav sissesead. Ja sarnaste saatjatega on varustatud juba väga paljud laevad. Ning nõudmine sarnaste kõnede järgi on ja suureneb üha. Praegu on meil asi korraldatud nii, et saatja asub Kopli raadiojaamas ja vastuvõtja Nõmme raadiojaamas. Rääkimata sellest, et saatja käsitlemine on aegaviitav ja raske, on Nõmme raadiojaama vastuvõtte-aparaatuur sellane, et juhul kui laev asub kaugemal merel, osutub korraliku telefoniühenduse loomine äärmiselt raskeks ja sageli koguni võimatuks. Et sarnane olukord abonente pahandab ja neis nurinat tekitab, on arusaadav. Ja piinlik on kõigi nende ees, kes kas juhuslikult või huvist meie raadiokorralduse vastu võtavad vaevaks jälgida meie ühendusloost.

Siis puudub Kopli rannajaamal peilimise-seadeldis. Sellase seadeldise järgi on tungiv tarvidus. Ei ole harvad need juhud, kus laevad paluvad võtta peilungit nende suhtes. Kuid meil polegi sarnast seadeldist, mis võimaldaks seda teha. Muutlike ilmastikuolude ja saarte rohkuse tõttu pole meresõit Soomelahele sugugi kerge. Sagedaste udude ja tormide puhul kaotavad laevad tihti kontrolli oma suuna ja asukoha üle. Sarnasel juhul aitab peilimine. Praegu on soomlastel peilimise-seadeldis Hangö raadiojaamas. Kui saaksime ka oma Kopli raadiojaama vastava seadeldise, siis oleks laevadel kahest kindelpunktist peilungit võttes kerge oma asukohta kindlaks määrata.

Tõsi, ega sellane seadeldis ennast silmapilkselt küll ei tasu, kuid julgeoleku seisukohalt ta on tarviline ja küllap ta aja jooksul enda ka tasa teenib.

Praegu oleme oma raadioasjandusega isegi lätlastest kaugemale maha jäänud. Ega Läti rannajoone ole pikem meie

Sõnake raadiost ja raadiosidest.

Milliseid edusamme on teinud viimaseil aastail raadioasjandus, sellest oleme võinud rohkesti kuulda ja lugeda. Kogu asustatud maailm on tihedalt külvatud üle raadio-saatejaamadega. Sajad ringhäälingu-saatjad levitavad iga päev kodanikele päevauudiseid, teateid, muusikat,

mitmekesiseid loenguid. Ja ikka vähemaks jääb nende perekondade arv, kus puudub veel raadio-vastuvõtte aparaat. Raadio on vallutanud maailma.

Kuid veel suurema tähtsuse, kui ringhäälingute näol, omab raadio rakendamise sivepidamiseks kindelpunktide va-

omast, kuid ometi omavad nad kolm korralikult sisseaatud ranna-raadiojaama.

Kuid eeskju peaksime siin võtma eeskätt soomlastelt (jällegi soomlastelt!). Soomlased omavad rea eeskujuliselt varustatud lennu- ja ranna-raadiojaame. Ja mitte ükski neid — meenutagem soome ringhäälingutege võrku.

Ei ole teada, kas meie vastavasis asutis on koostatud mingeid kavu raadiojaamade täiendamiseks ja ajakohastamiseks, kuid sarnane kava peaks tingimata olema. Muidugi ei saa kõike korraldada ümber ühe aastaga, kuid paari-kolme aasta jooksul peaks see olema teostatav. Seda võimaldab nüüd ehk ka riigi paranenud majanduslik seisukord, arvestades asja tähtsust.

Mida vajaksime, see oleks: vähemalt üks uus moodne lühilaine- ja üks pikalaine vastuvõtja Nõmme raadiojaama; uus telegraafi-saatja Kopli raadiojaama (või vana ajakohastamine, mis küll vaevalt tulemusi annab), lühilaine telefoni-saatja Kopli raadiojaama ja peilimis-seadeldis. Vast alles nende saamisega võiksime enam-vähem rahulduda ega tarvitseks võõraste ees enam silmi maha lüüa.

Tõsi, mõndagi on juba tehtud. Nii sai Lasnamäe lennu-raadiojaam möödunud aasta lennuhoojaks poolakate poolt ehitatud ajakohase saatja. Ja oma inseneride poolt ehitati lühilaine saatja Haap-

salu raadiojaama jaoks sidepidamiseks kindeljaamade vahel. Ent see saatja on veel tööle rakendamata, ega tea veel, milliseid tulemusi ta annab.

Kuid siin olgu tähendatud, ärgu püütagu kõike ilmtangimata kodumaal valmistada. See annab sageli loodetud tulemustele otse vastupidiseid. Ei ole kahtlust, et meie insenerid on teadlikud kõigis uuenduses, mis raadioalal viimasel ajal tehtud, küll aga puuduvad neil vast praktilised kogemused nende uuenduste kasutamisel, rääkimata tehnilistest võimalustest.

Võidakas ju ütelda, et meie oma väikese töö-läbikäigu juures ei vaja sarnaseid kalleid, moodsaid raadiojaame. Kuid asi pole sugugi nii. Oleme rahvusvahelises läbikäimises ja siin juba olukord tingib kaasasammumise. Loodagu eeldused, küllap siis suureneb ka töö-läbikäik ja tulu.

Lõpuks olgu tähendatud, et laevaomanikud peaksid hakkama mõtlema sidejaamade mahavõtmisele ja lampjaamade ehitamisele, kuna teatavasti 1940. aastaks peavad laevad varustama endid lampsaatjatega.

Käesolevad read ei ole kellelegi etteheiteks, vaid on toodud soovist, näha meie raadioasjandust ligilähedaseniagi sellele tasemele, milleni on jõudnud meie naabrid.

Z.

KRIIS AMEERIKA JA EUROOPA RAUDTEEDEL.

Aastaid kestnud majanduslik kriis ja temale seltsinud jõuvankrite võistlus on asetanud raudteed äärmiselt raskesse seisukorda. Peaaegu kõigis Euroopa maades ja Ameerika Ühendriiges on raudteede rahandusmajandus roopast välja löödud ning möödunud aasta ka ei ole toonud suurt paranemist.

Prantsusmaal kõigil seitsmel suurtel raudtee võrkudel on sissetulek tugevasti vähenenud võrreldes 1934 aastaga. Kõige suurem vähenemine oli era teedel — kuni 12,7%, kõige väiksem riigiraudteedel — kuni 8,3%. Kogu sissetulek vähenes 10,851 miljonilt frangilt (1934. a.) 9,783 miljonile frangile (1935. a.). See vähenemine on seda hämmastavam, et 1934. aastal prantsuse raudteedel võeti ette suurelatuslik saneerimine. On tõenäoline, et era raudteed on sunnitud tegema 5 miljardilist laenu viimaste aastate jooksul kogunenud puudujääkide katteks. See tähendaks aga vabariigile suurt koormatust, sest et riik peab garanteerima võla protsendid. Prantsuse raudtee puudujäägi kogusumma, mis riiki koormab, on ümmarguselt 26 miljardit franki.

Itaalia raudteedel lõppes 1934./35. aasta tegevus sissetulekute tagasimine-kuga 2746 miljonilt liiralt 2615 miljonile liirale. Võrreldes 1930./31. tegevusaastaga on sissetulek vähenenud 713 miljonit liirat ehk 26 protsenti. Juba 1931 aastast saadik on eelarve tasakaal kadunud ja riik on olnud sunnitud juurde maksma 2,053 miljardit liirat. Arvatakse, et ka 1935./36. aasta tegevus lõpeb puudujäägiga umbes 900 miljoni liira ümber.

Austrias on läinud korda veidi tõsta reisijate liikumist, kuid tariifide tuntuva alandamise tõttu sissetulekud on vähenenud, võrreldes eelmise aastaga. Ka kaubaveost saadud sissetulekud on vähenenud.

Saksamaal tõi relvastumise palavik elevust ka raudteede tegevusse. Veod relvastustööstuse varustamiseks tarvitaminevate ainetega ja veod sõjaväe tarvete rahuldamiseks suurendasid raudteede sissetulekuid reisijate liikumisest 917 miljonilt 995 miljonile ja kaupade veost 2140 miljonilt 2330 miljonile riigimargale. Sellele vaatamata ei jätku sissetulekuist dividendide maksmiseks ja muude kulude katmiseks. Arvestatakse umbes 125-miljonilise puudujäägiga.

Halvasti käib ka Hollandi raudteede käsi. Üldine majandusliku olukorra halvenemine (töötatöölise arv oli 1934. aasta sügisel 309.000, tõusis aga 1935. aasta sügiseks kuni 366.000) mõjus raudteede tegevusele otse hävitavalt. Ajavahemikul jaanuarist kuni oktoobrini oli sissetulekuid 84,7 miljonit guldnat 95,5 miljonit vastu eelmisel aastal. 1929. aastal ülejääk oli 50,6 miljonit, 1934. aastal aga ainult 8,2 miljonit guldnat. Lõppeval tegevuse aastal on näha ette puudujääki. Et Hollandi valitsus raudteede puudujääkide eest vastutav on ja aktsionääridele dividende 4% suuruses garanteerib, siis pidi ta 1934. aastal maksma juurde 32,4 miljonit guldnat. 1935. a. juurdemaks tuleb veel suurem.

Šveitsi raudteede sissetulek langes 636 miljonilt frangilt (1934. a.) 614,4 miljonile frangile (1935. a.). Kuid siiski lõppes tegevusaasta ülejäägiga 85,9 miljonit franki. Et aga Šveitsi raudteed siiski siplevad raskuses, see on tingitud eripõhjustest, nimelt ülemäärasesest kapitali koormatusest protsentide ja kustutamise näol.

Paremas seisukorras võrreldes eelmiste maadega on Rootsi ja Inglismaa. Seda seletatakse sellega, et Rootsis tööpudus peaaegu on kadunud ja nihasti sisemaa kui ka ekspordi jaoks produtseerivad tööstused täie koormatusega töötavad. See annab omakorda vedusid raudteede. Selle tagajärjel on sissetulekud tõusnud 12,6 miljoni krooni võrra. Samuti näitavad Inglise raudteede sissetulekud tõusutendentsi.

Nii Euroopa maades.

Palju halvem on lugu Põhja-Ameerika Ühendriige raudteedega. Kusagil majanduskriisi ja jõuvankrite võistlus ei teinud niu suurt hävitus-tööd kui siin. Pearaudteede võrkudel langes 1929. aastast 1932. aastani reisijate arv 780 miljonilt 479 miljonile ja kaupade vedu 1339 miljonilt tonnilt 646 miljonile tonnile. Sissetulekud vähenesid 6,3 miljardilt dollarilt 3,1 miljardile dollarile. Puhast ülejääk, millest kapitali kulud katta tulid, langes 1,8 miljardilt 0,7 miljardile dollarile. Ameerikas on kõik raudteed eraseltside käes. Viimasel kõrge konjunktuuri-aastal aktsiate turuhind oli 12 miljardit dollarit, 1932. aastal langes aga 2 miljardile dollarile. Nii siis kaotasid aktsia-omanikud tervelt 10 miljardit. Samal ajal obligatsioonide omanikud kaotasid 4 miljardit dollarit. 1933. aasta lõpul seisid 64 raudtee seltsi konkursivalit-suse all. Neile seltsidele kuulus 44 tuhat miili raudteid. Paljude teiste seltside konkursi alla sattumine hoiti ära suurte toetustega riigilt.

Euroopas kaevatakse, et raudteed enam ei ole tulukas äri riigile. Nagu eelpooltoodust näha, on lugu eraraudteedega veel palju halvem.

1935. a. esimesel pooltel olid Ameerika raudteede tulud eelmise aasta tulude tasemel. Et aga eksploatatsiooni-kulud suurenesid, siis langes ülejääk 15% võrra ja raudteedesse investeeritud kapital andis tulu ainult 1,8%. 155 suuremast raudtee ettevõtetest ainult 6 olid suutelised maksma dividende oma aktsionääridele. Umbes 25% raudteede võrgust siples ka 1935. aastal suurtes raskustes. Kuid vaatamata raskusile, Ameerika raudteed on püüdnud seista ajanõuete kõrgusel. Reisisime raudteel on tehtud mugavamaks, kiirrongide kiir-rust on tõstetud kuni 113 kilom. tunnis. Kõige selle tagajärjel on saavutatud seda, et õhuliiklemisel umbes 6% ja jõuvankritelt umbes 13% reisijaid on pööranud tagasi raudteele. See nähtus peaks pakkuma huvi ka teistele maadele.

Kui nüüd peatuda Eesti raudteede juures, siis selgub, et meie oleme palju väiksemate valudega kriisist üle saanud kui eelpooltähendatud maades. Ainult 1932./33. a. tegevus lõppes puudujäägi-ga 700.000 krooni suuruses. See oli peamiselt tingitud kaubaveo tariifi alandamisest niisugusel määral, et näiteks metsaveole tuli maksta juurde. Loomulik, et ka jõuvankrite võistlus avaldas oma mõju. Kuid juba 1933./34. a. tegevus lõppes ülejäägiga. 1934./35. a. andis ülejääki 1,435 miljonit krooni ja ka 1935./36. aasta lõpeb ülejäägiga.

Kuidas raudteede kriis on kajastunud raudteeteenijate olukorras, selle võtame vaatluse alla järgmisel korral.

**Uuendage „Side“ 1936. a.
1 poole tellimisi.**

Postiametkonna tehnilise ühingu asemikekogu peakoosolek.

13. ja 14. märtsil astus kokku tehnilise ühingu asemikekogu peakoosolek. Koos oli 9 osakonnast 26 asemikliku.

Tervitusi ütlesid: Teedeministri ja enda nimel direktor G. Jalajas, Riigi- ja omaval. teen. Keskliidu ja Metsateenijate ühingu nimel — J. Pipar, Omavalitsuste teenijate nimel — H. Nuuk. Telegraafiteel töid tervitusi Eesti Raudteelaste Keskkühing, Maanteelaste ühing ja Postiteenijate Kutseühing.

Peakoosoleku juhatusse valiti Millistfer, Jaanus, Palviste; sekretariaati — Elme, Valter, Jürgens.

Järgnesid referaadid — van. insener Millistferilt teem'l „Telefoni võrgu arendamise väljavaadest“ ja van. ins. Jaanuselt „Telefoni asjandusest Poolas“.

Ühingu juhatus mõeldunudaasta tegevuse ülevaatega esines ühingu esimees A. Merilaid. Tegevusaruandest selgus, et ühing on tegutsenud küllaltki õnneliku tähe all.

Vabariigi Valitsus, ühingu sellekohaste motiveeritud palvete tagajärjel, tõstis mõeldunud aastal telegr.-telefoni mehhanikute paliku ühe astme võrra. Sügisest peale said tasuta riidevarustuse võrkude jaoskondade juhatajad.

Et telefoni-raadio võrk ja abonentide

arv meil väga intensiivselt on kasvanud, siis on vastavalt sellele tõusnud ka tehniliste teenijate töökvantum ja vastutus. Vastavalt sellele peaksid tõusma ka palgad.

Ühingu esindajad on võtnud osa teenijate atesteerimise ja kõrgendamiskomisjoni tööst.

Ühingu juhatus korraldab k. a. jaanuaris ja veebruaris tehnilised kursused raadio üldkontrolöridele, mis andsid häid tagajärgi.

Ettekantud tegevusearuanne kiideti heaks, kinnitati kassaaruanne.

Kahepäevase intensiivse töö tulemusena peakoosolek võttis vastu alljärgnevad otsused:

Palk. Kuna elukallidus näitab tõusutendentsi ja teisest küljest majanduselu paraneb, siis riigiteenijate palgad tuleks tõsta 1927. a. tasemele.

Et tehnilised teenijad teenistushuvides peavad olema kättesaadavad nii päeval kui ka öösel, siis teiste ametkondade teenijate eeskujul peaks postiametkonna tehnilistele teenijatele antama priikorter või korteriraha.

Arstiabi. Asemikekogu leiab, et praeguste palkade juures ei suuda väiksepalgalised riigiteenijad vajaliselt ter-

vishoiti nõuete vastavalt arstiabi kasutada. Seepärast peaks ravi haiglates tasuta olema, kuna ambulatoorse ravi puhul tuleks teenijail maksta 15, 25 ja 35%, senise 50, 60 ja 75% asemel.

Voamivarustus. Voamiriite kandetähtaeg tuleks ühtlustada kõigil tehnilistel teenijatel montööri kandeaja tasemele. Riide kvaliteeti tuleb tõsta teiste ametkondade varustuse väärtuse tasemele. Talimüts ei vasta nõuetele, samuti ka vormkirjeldusele. Müts tuleb valmistada materjalilt ja lõikeelt lennuväe talimütsi sarnane.

Teenistuslikud küsimused. Tehniliste teenijate tööaeg ei ole rahuldavalt korraldatud postkontorites. See nõuab tekitav kord tuleks lõplikult lahendada kindla korra ja eeskirjade kohaselt.

Igale jaoskonna juhatajale tuleb anda talvel kantseleiliste tööde täitmiseks vähemalt 1 mehaanik alaliselt.

Organisatsioonilised küsimused. Asemikekogu leiab, et riigiteenijate organiseerimine peaks jääma praeguse mooduse ning korra juure.

Määrati kindlaks liikmemaks ja võeti vastu eeloleva aasta eelarve.

Uude ühingu keskkjuhatuse valiti: esimees — A. Merilaid, abid — R. Jaanus, K. Pilviste; sekretär — E. Elme, abi — A. Seresk; laekur — E. Millistfer, abi — J. Mets. Ühingu asjaajaja kohused pandi esimehe A. Merilaidi peale.

Esindajaks Riigi- ja omaval. teenijate Keskkliitu valiti A. Merilaid.

Raudteelaste välismaine kroonika.

Tööaja lühendamine Taani raudteedel.

Senini olid Taani raudteedel maksvad kolm tööaja normi: 208, 236 ja 260 töötundi kuu kohta, kusjuures ühes kuus loeti 26 töö- ja 4 puhkepäeva. Niipea kui ilmnisid kriisinähtused ja selle tagajärjel tööpuudus, esinesid raudteelaste organisatsioonid tööaja lühendamise nõudmisi. Nõuti kõigile ühesugust normi, nimelt 208 tundi kuu kohta. Alles nüüd on sellele nõudmisele osaliselt vastu tulnud: kolmas norm — 260 tundi — kaotatakse ja maksvuscle jäävad ainult kaks esimest normi — 208 ja 236 tundi, kusjuures kõik rongi- ja veduriteenijad ning depoo- ja liinitöölised viiakse 208-tunnilise normi alla. 236-tunniline norm jääb maksma ainult teenijatele väikestes maa-jaamades. Üldiselt kuuluks selle normi alla mitte rohkem kui umbes 10% kogu raudteeteenijate arvust.

Tšehhoslovakkia raudteelaste üldühingu „Unie železničnických zaměstnanců“ jõuline kasv.

Viimastel kuudel näitab tähendatud ühingu liikmete arv tugevat juurdekasvu. 1. jaanuaril 1936. a. oli liikmete arv 44.072, 1. märtsil juba 45.731, seega juurdekasv 1659 liiget. 1. jaanuaril 1935. a. kuulus ühingusse 38.309 liiget. Sellest on näha, et 14 kuu jooksul liikmete arv on kasvanud 7422 liikme ehk 20% võrra. See näitab, et ühing oskab arendada organiseerimise tegevust ja et laiemates teenijate hulkades on arusaamist organiseerimise vajadusest.

Taani veduriteenijad 100% organiseeritud.

Hiljuti andis Taani veduriteenijate ühing raamatu välja, millest on näha, et ainult 11 veduriteenijat ei kuulu ühingusse. Nende nimed on raamatus avaldatud. Ühing on rajatud vaba ametiühingu põhimõttele ja kuulub Rahvusvahelisse Transporttöölise Föderatsiooni.

Prantsuse valitsus annab järele.

30. juulil 1935. a. avaldatud valitsuse dekreet, millega vähendati raudteelaste palku 10% võrra, kutsus esile suure rahulolematuse teenijate ridades. Üle kogu maa korraldati proteskoosolekuid ja ühingud esitasid petitsioone.

Selle tagajärjel on nüüd valitsus osaliselt järele annud ja arvates 1. jaanuaris. k. a. muutnud dekreeti järgmiselt.

Palgad kuni 8000 frangini langevad kärpimiste alt välja. Palgad 8000 franki ja rohkem kärbitakse 2—8% võrra.

Hispaania raudteelased oma õigusi jalule seadmas.

Kohe pärast viimase parlamendi valimise tulemuste selgumist raudteelaste Keskkühing astus samme selleks, et võetaks tagasi teenikutsuse kõik need raudteelased, keda vallandati ühenduses 1934. a. oktoobrikuu revolutsioonilise liikumisega. Valitsus rahuldab täiel määral ühingu nõudmise ja tegi korralduse, et võetaks tagasi teenistusse oma endisse

ametisse kõik pärast oktoobrikuu sündmusi vallandatud 1500 teenijat. Samuti astub ühing samme, et kustutataks nende sündmuste puhul teenijatele määratud karistused ja et madalama palga peale paigutatud teenijad saaksid tagasi oma endised palgad.

Albert Forslund valiti Rootsi Ametiühingute Keskkliidu esimeheks.

Rootsi Ametiühingute Keskkliit valis oma surnud esimehe K. Johanson asemele Rootsi Raudteelaste Keskkühingu esimehe Albert Forslund. A. Forslund on 55 aastat vana, 30 aastat tegev ametiühingulises liikumises ja oli Raudteelaste Keskkühingu esimeheks 1918. aastast alates. Ühtlasi on A. Forslund parlamendi liige.

Elukalliduse lisa Rootsi raudteelastele jäetakse.

Hiljuti võeti parlamendis otsus vastu, mille alusel ka 1936. aastal jääb maksma elukalliduse lisa 8% suuruses palgast. See otsus tehti valitsuse ettepanekul.

Rootsi liinitöölised nõuavad palgade parandamist.

Märtsikuul algul töölise ühing alustas uuesti läbirääkimisi palgade parandamise asjus. Arvatakse, et kui suudetakse kokkuleppele jõuda, siis uued palgad pannakse maksma tagantjärele 1. jaanuarist käesoleval aastal.

Rahaväärtuse kõikuvuse mõju palgale.

A. Perrot ettekanne VIII rahvusvahelisel postiteenijate kongressil Brüsselis 1935. a. augustis.

Oma huvitavas VII I. P. T. T. kongressil 1932. a. ettekandud aruandes tähendas meie kolleeg J. Bowen, et maailmakriisi mõjul, mis juba tol ajal üsna ebameeldivalt end tunda andis, kõikide maade valitsused vähendasid postiteenijate palkasid riigikassa majanduslikkude raskuste ettekäändel.

See poliitika, mis Prantsusmaal on tuntud deflatsiooni nime all, seisab selles, et suruda kokku avalikke kulusid, eriti need, mis seotud ametnikkude palkadega, et sellega riigi väljaminekuid viia tasakaalu tuludega. Näitena olgu nimeetatud meie maa, Prantsusmaa, mille valitsus juba 1932. a. juulikuust alates püüdis piirata väljaminekuid. Esmalt pöörati erilist tähelepanu n.-n. väärnähetele ja sellele järgnesid koosseisude kokkutõmbamine ja ametnikkude hulgaline teennistusest vabastamine. Viimaks 1934. a. aprillis alandas Doumerque'i kabinett kõikide riigiteenijate palkasid 5—10% võrra. Pensionile läinud ametnikkudele vähendati pensione 30% võrra, kuid hiljem pensioni muudatustega vähendati neid veelgi.

See kõik aga ei suutnud takistada seda, et prantsuse büdžeti defitsiit ületab praegu kaks miljardit franki. Ja loomulikult tasandatakse teed selleks, et lähemas tulevikus jälle käripida avalikkude ettevõtete ja tööstuste ametnikkude tulusid.

Sellele vaatamata võidutseb majanduskriis, sest nagu kolleeg Bowen juba eelmise kongressi aruande lõpukokkuvõttes väljendas, on kindel, et „töötajate madal ostujõud on majanduskriisi üks faktoreid ja teenijate palkade edaspidine vähendamine ainult aitab kaasa kriisi süvenemisele.“

Rahaväärtuse ülemaailmne kõikuvuse.

Lugematud riigid on proovinud seda majanduspoliitilist vahendit. Ta osutus aga ebasoodsaks majanduskriigi põhipahede vastu. Kõnelen kullabaasist lahkumisest, mis peagu üldine, sest praegusel ajal kuuluvad kullaploki-maade hulka vaid Prantsusmaa, Holland, Itaalia, Šveits ja Poola.

Toon mõned andmed hiljuti ilmunud rahvusvahelise maksupanga aruandest, mis näitavad, et rahaväärtuse kõikuvus on saanud suurema osa rahvaste juures normaalseks nähtuseks.

Peagu kõik maad on oma kulla kõikumisväärtuse igapäevaseks jälgimiseks seadnud sisse süsteemi, mille põhjal neid võib jagada kahte peatühma.

Esimene rühma moodustavad rahvad, kelle vahetuskurs on stabiilne kulla suhtes, vaatamata sellele, kas teostub see reguleerimine otsesel teel keskpanga kaudu sõndivate kullaostudega ja müüjatega või kaudsel teel kuldrahaga, mille abil hoitakse alal suhteid, mis kindlustavad oma maa kursi stabiilsuse.

Peale Prantsusmaa, kus kuld on vaba kogu ulatuses, ja peale kullaploki kuuluvate riikide — Hollandi, Itaalia, Poola, Šveitsi — tuleb siin arvestada veel järgmiste maadega: Albaaniaga, Saksamaaga, Belgiaga, Bulgaariaga, Kuubaga, Danzigiga, Hispaaniaga, Ameerika-ühendriigega, Meksikoga, Tšehhoslovakkia, Türgiga, Uruquaiaga ja Jugoslaaviaga.

Mõnes neis maades oli võimalik suurte pingutustega hoida alal küll kursi väärtust, kuid siiski tulid ette vahete-vahel väikesed kõrvalekaldumised.

Teise peatühma moodustavad riigid, eesotsas Suur-Britanniaga, kus raha väärtus on sõltuvuses naelsterlingi kõikumisest. Siiä kuuluvad: Lõuna-Aafrika, Argentina, Austraalia, Boliivia, Brasiilia, Kolumbia, Taani, Egiptus, Eesti, Soome, Suur-Britannia, India, Iiri vabariik, Jaapan, Norra, Uus-Meremaa, Paraguai, Portugal, Siiam, Rootsi, Briti kolooniad.

Peale Suur-Britannia kuuluvad Euroopas naelsterlingi rühma ainult Soome, Eesti, Portugal, Taani, Norra ja Rootsi.

Väljaspool toodud rühmi on võrdlemise vähe maid. Hõbedaväärtuse alusel on kolm riiki: Hiina, Honkong ja Mandšukuo. Ungari peab küll ametlikult kinni kuld-pengõst, ent korraldab clearing-leppe kohaselt omi kaubandustransaktsioone muutunud kunsid alusel. Erilises olukorras on Kaanada, ta ei kuulu ei kullaploki ega ka naelsterlingi rühma. Raske on ka klassifitseerida mõningaid Lõuna-Ameerika riike. Teatud maades on raha püsinud 1929. a. kullaväärtuse alusel. Nii on lugu Albaanias, Bulgaarias, Prantsusmaal, Hollandis, Itaalias, Lätis, Leedus, Poolas, Rumeenias, Šveitsis ja Türgis. Mis puutub Saksamaasse, siis võib saksa marka välisurgudel osta allpool toelast väärtust eriotstarveteks, nagu huvireisideks. Kus aga tuleb lahendada kaubalepinguid või jooksvaid finantsoperatsioone, seal suurem osa maksumid korraldatakse marga nimiväärtuse alusel.

Alates 1929. aastast kuni 1935. a. märtsi kuuni on, võrreldes nimiväärtusega, langenud raha väärtus 16 kuni 75% järgmistes maades:

Tšehhoslovakkias	16%
Venetsueelas	19%
Austrias	22%
Jugoslaavias	23%
Belgias	28%
Kaanadas	41%
Kuubas	41%
Egiptuses	41%
Iiri vabariigis	41%
Ameerika-ühendriigis	41%
Suur-Britannias	41%
Siiamis	41%
Danzigis	42%
Eestis	42%
Indias (Kalkuttas)	42%
Portugalis	42%
Lõuna-Aafrikas	43%
Hispaanias	44%
Rootsis	45%
Norras	46%
Peruus	48%
Soomes	50%
Taanis	52%
Uruquais	52%
Iraanis	53%
Austraalias	54%
Uus-Meremaal	54%
Greekamaal	57%
Boliivias	59%
Argentiinas	65%
Jaapanis	66%
Kolumbias	67%
Meksikos	67%
Brasiliias	68%
Ecuaadoris	73%
Tšhiilis	75%

1935. a. kevadel muutus veel kahe maa rahaväärtuse kurss: alates 1. aprillist 1935. a. langes belga 28% ja 2. maist 1935. a. alates langes Danzigi gulden 42,4% oma väärtuses.

Rahaväärtuse kõikumise mõju riigiteenijate ostuvõimele.

Rahaväärtuse kõikumisel on omad põhised mõjud ja teoreetilised, kelle arusaamine suundab sinnapoole, et rahaväärtuse langemine ei mõjuta mitte ühesugusel määral suur- ja väikemüügi hindu. Kui langeb raha väärtus, kerkivad kohe suur- müügi hinnad. Teoreetilised tõendavad, tuues näiteks Suur-Britannia, et suur- müügi hindade tõusuga ei käi tingimata käsikäes väikemüügi hindade tõus. Nad on veendunud, et väikemüügi hindade tõus sünnib aeglasemalt ja vähemal määral, kui tõuseb suur- müügihindade indeks. Just sellele mõlema hinnarühma ebahetlasele muutuvusele rajavad nad oma n.-n. äraootava meetodi paremused. Sest kui väikemüügi hinnad jäävad kindlaks, ütleavad nad, siis ei muutu ka palga väärtus, palga ostuvõime. Suur- müügi hindade tõus aga võimaldab töösturitele müüa oma tootmisvõime kallimalt ja seega, kapitali juurevoolu tõttu, seisma- jäänud tööstust panna uuesti käima ja anda tööd töötuile.

Muidugi, kui oleks vastuvõetav kindel, et kullapareteedilt libisemine tooks enesega kaasa suur- müügihindade tõusu, ilma et muutuks väikemüügihindad, kui tarvitusvahendite hulk kasvaks, ilma et rahaüksuse ostujõud nõrgenek, — siis oleks rahaväärtuse ümberhindamine mõjuvam vahend kriiside vastu. Ent selle optimistliku hüpoteesi tõelise areng võib minna ka vastupidises suunas. Kui väikemüügi hinnad, selle asemel, et aeglaselt järgneda suur- müügi hindade tõusule, jõuavad neist koguni ette, kui nad kerkivad alata ja pealegi ületades suur- müügi hindade tempot, siis on kõik eel- toodud argumendid sellised, mis räägivad enestele vastu. Kogu ehitus langeb siis kokku. Et see nii olla võib, seda tõendavad meie kurvad kogemused. Prantsusmaal tõi 1925/26. aastal frangi kukkumine enesega kaasa kiire hinnatõusu ja riigiteenijad, vaatamata ameti- ühingute aktiivsusele, pidid ootama aastaid palkade uut reguleerimist. Need puuduseaastad on meid, prantslasi, õpetanud kindlustama enesele tulevikku.

Näib, nagu ei tahaks valitsused siiski olla sellega nõus, et rahaväärtuse langemine nõrgendab palgaliste ostujõudu ja et valitsus peaks tegema midagi ostujõu automaatseks alalhoiduks. Mõned riigid, nagu näit. Tšehhoslovakkia, on siiski suurte jõupingutustega reguleerinud esimese järgu tarbeainete hindu ja nõnda garanteerinud deatud ostujõu püsivuse. Me nägime, et kindlad hinnad olid võimalikud ka Inglismaal. Mõningaid andmeid võime tuua ka üksikute riikide postiteenijate palkade reguleerimise kohta, mis saadud I. P. T. T. kaudu.

Soome postiametnikkude „Suomen Postimiesliitto“ väljenduste põhjal olevat valitsus 1924. a. otsustanud kaalutleda riigiteenijate palku igakord, kui elumaksumuse indeks on muutunud vähemalt 10% võrra. See süsteem kaotas maksumuse Soome raha väärtuse stabiliseerimise.

Luksemburgi postiteenijate ühing teatab, et neil kasutatakse sama meetodit. Palgad on praegusel ajal siiski väga madalad.

Põhja-Ameerika Ühendriigest teatab meile postiametnikkude föderatsioon, et kauaaegse ning raske ametnikkude organisatsioonide võitluse tulemusena on saavutatud palgade kõrgendus.

Eestist teatab „Eesti posti-telegraafi-telefoniteenijate ühing“ kuidas vaatamata sellele, et 1933. a. langes raha väärtus umbes 30% võrra ja tõusid selle tulemusena hinnad, alles 1935. a. aprillis leidis aset väikene palgakõrgendus.

Rahaväärtuse kõikumise tulemused maailmamajanduses.

Rahaväärtuse kõikumise tulemusena igas üksikus riigis esilekerkinud raskuste kõrval kannatab maailmamajandus nähtavasti kõrgemal määral veel välisvaluuta väärtuse ebahütluse all. Riikidevaheline kaubavahetus on piiratud sellisel määral, et ta vaevalt suudab püsida. Riike eraldavad üksteisest alatasa esilekerkivad ning ikka kõrgemale tõusvad tollimüürid. Iga rahvas püüab piirduda enese maailmala ja katsub ehitada üles enese rahvamajanduse sellaselt, et elada vaid iseenele, oma hinna- ja palgatasemega ja huvidega. Rohkemal määral kui kunagi varem on soovitatav tagasitulek ühtlase moodu, ühtlase rahaväärtuse juure.

Lõpusõna.

Rahaväärtuse kõikumisel on ametnikkude aineline olukorrale kõige ebameeldivamad mõjuavaldused. Kui suur ei oleks ka ametnikkude organisatsioonide jõud, ikka möödub hinnatõusust ja selle tulemusena ka rahaväärtuse langemisest kuni ame'konna ostujõu uuesti jalaleseadmiseni teatud vaheaeg, mille jooksul palgategenijal aineliselt suuresti tuleb kannatada. Seepärast on eriti vajalik deviiside, valuuta, rahaväärtuse stabiilsus.

Kongressil tuleks avaldada soovi, et rahaväärtuse üldine püsivus saaks tšiasinjaks. Kuni selle probleemi lahenduseni, mis vaatamata ilmsele vajadusele on võimalik teostada alles raskete rahvusvaheliste kauplemiste ja läbirääkimistega, ühineme „libiseva palgaskaala“ süsteemiga, mis teatud maades, eriti Austraalias, on praegu maksev. Seal, nõnda kirjutavad meile austraalia kolleegid, on ametnikkude palgad sõltuvuses elumaksumuse indeksiga ja muudetakse neid perioodiliselt üks kord aastas, vastavalt indeksi kõikumisele. Selle perioodilise järelevaatuse korraldab segakomisjon, mis koosneb valitsuse ja ametnikkude esindajast.

Meie teeme austraalia kolleegide poolt soovitatud süsteemi vaid ühe paranduse. Kuna nende rahaväärtus on enam-vähem stabiilne, toimub neil palgade reguleerimine vaid kord aastas. Ilmkahtlemata tuleb meil praeguse olukorra juures seda teha tihedamini, arvestades muidugi iga maa iseäraldustega.

postivalitsusel väljaminekuid rohkem 5 miljoni naela võrra. Kui posti läbikäik ei tõuse, siis aastane ülejääk väheneks 12½ miljonilt 7½ miljoni naela peale. Et aga läbikäik kõikides p.-t.-t. harudes praegu tõusu näitab, siis loodetakse ka need 5 miljoni tagasi teenida.

Inglismaal võeti ka tarvitusele erilised tervitustelegrammide ümbrikud, mis mõningates teistes maades juba ammu tarvitusel. Juba Londonis ükski saadetakse nüüd päevas 1200 sarnast telegrammi.

Telegrammi ümbrik on kulla värvi, punase-sinise äärega, ning ülemine nurk on ilustatud kirja noka vahel kandva tuviga. Telegrammi blankett on samuti punase ja sinisega kaunistatud. Sarnaste telegrammide pealt võetakse väikest lisamaksu.

Inglismaal 300-aastase posti juubeli puhul postivalitsuse direktor tegi soodustuse maal olevatele telefoniabonentidele. Kes elavad keskjaamast kaugemal kui 2 miili, need olid seni kohustatud maksma erilist miilimaksu. Nüüd aga algab see maks 3 miilist ning kes kaugemal elab, neile vähendati maksu 8 naela võrra aastas. Nimetatud soodustuste puhul loodetakse abonentide ja kõnede suurt tõusu.

Inglise postivalitsus kavatses asetada London-Birminghami liinile uue kaabel-tüübi, mis korraga 200 telefonikõnet vahendab. See tüüp on ka pilka maa jaoks kohane, — millest loodetakse tunduvalt kaugemaloleva hinna alandamist. Nimetatud kaabli leiutasid postivalitsuse insenerid.

*

Postiteateid välismaalt.

Inglise postivalitsus mõninga proovija järele otsustas vastu võtta uut tüüpi masina postikottide puhastamiseks. Nimetatud masin, „Eureka“ nime all tuntud, asendab järk-järgult kõik teised enne tarvitusel olnud. Seni tarvitusel olev masin koosneb suurest puutrumlist, mis pöörleb ühes kastis. Sinna võib umbes 100 kotti korraga sisse panna, mootor paneb liikuma trumli, mis teeb 11 ringi minutis. Trumli pöörlemisel kotid liiguvad üles ja alla. Trumlis olevate kottide kukkumisel ja hõõrumisel teine teise vastu toim kaob järk-järgult ventillatsioonil abil. 100 kotti võib puhastada 30 minutiga.

Uus masin töötab teistsuguse süsteemiga. Kotid asetatakse suure imemistoru avausele, mis niisuguse jõuga tolmuga ja õhu sisse imeb, et kott pöördub pahempidi, kuna kordamisel jälle endises asendis ilmub. Nimetatud masinaga, milline maksab 100 naela ning puhastab päevas 2400 kotti, töötavad kaks meest. On olemas 17 asutist, kus kottide puhastamist toimetatakse, ehk küll teenijate ühing sooviks et iga peapostiasutise juures oleks sarnane kotipuhastamise koht.

Inglismaal Londoni lähedal asetsevas postiasutises võeti tarvitusele uut tüübilised automaataukused raudteejaama ja posti sorteerimise osakonna vahel. Kui keegi läheneb uksele, avaneb see iseeneest ning on seni lahtil, kuni jõuab üks postikottidega koormatud inimene läbi.

Inglise postivalitsus pühitses möödunud aastal oma 300 aastast juubelit, sest 31. juulil 1635. a. kuningas Karl I andis proklamatsiooni, mis pani aluse esimesele riiklikule postiteenistusele. Juubeli pühitsemise puhul saatis kuningas läkituse kogu postiteenijaskonnale, milline postivalitsuse direktori major Tryon'i

poolt otsekohe kõigile, suuremates postiasutistes kogunenud teenijaile, üle anti. Umbes 80.000 postiteenijat üle kogu maa olid kogunenud ametkohtadesse, ning direktor pidas kõnet neile Londonist eraldi selle jaoks valmistatud 35.000 miili pikuse „traatringhäälingu“ võrgu abil. Nimetatud võrk hoitakse alal, et direktoril oleks võimalus alati isiklikult kogu oma ametkonnaga rääkida.

Inglise postivalitsus omas aprilli lõpul 1935. a. üle 5225 mootorsõiduki. Nendega sõidetakse läbi aastas 67 miljoni miili.

Inglise postivalitsus möödunud aastal alandas tunduvalt p.-t.-t. tariife, mille tagajärjel sissetulek, kui läbikäik ei suurene, väheneb aastas umbes 3 miljoni naela võrra; teenijaskonna palgasummat on 2 miljoni naela võrra tõstetud. Seega on

Keskühingu juhatus teatab raudteelasile, et järgmised õigusteadlased on avaldanud oma nõusoleku juriidilise nõuande andmiseks, palvekirjade kirjutamiseks ja kohtu esinemiseks alandatud honorariga:

Joh. Kallman,

S. Karja t. 4—14, telef. 465-10. Kõnetunnid kella 9—10 homm. ja kella 5—7 p. l.

A. Ostra-Oinas,

Kuninga tän. 6—3, telef. 468-42. Kõnetunnid kella 4—5 p. l.

E. Sonin,

S.-Roosikrantsi 4, telef. 446-87. Kõnetunnid kella 5—7 p. l.